

Från Espis till Mogadishu

Den svenskspråkiga befolkningens inofficiella ortnamn i
Helsingfors från 1800-talet till idag

Emmi Sulander
Avhandling *pro gradu*
Nordiska språk,
svenska som andra inhemska språk
Finskugriska och
nordiska avdelningen
Humanistiska fakulteten
Helsingfors universitet
Maj 2019

Tiedekunta/Osasto – Fakultet/Sektion – Faculty		Laitos – Institution – Department	
Humanistinen tiedekunta		Suomalais-ugrilainen ja pohjoismainen osasto	
Tekijä – Författare – Author			
Emmi Sulander			
Työn nimi – Arbetets titel – Title			
Från Espis till Mogadishu. Den svenskspråkiga befolkningens inofficiella ortnamn i Helsingfors från 1800-talet till idag.			
Oppiaine – Läroämne – Subject			
Pohjoismaiset kielet, ruotsi toisena kotimaisena kielenä			
Työn laji – Arbetets art – Level	Aika – Datum – Month and year	Sivumäärä– Sidoantal – Number of pages	
Pro gradu -tutkielma	Toukokuu 2019	71 + liitteet	
<p>Tutkielmassa tarkastellaan Helsingin ruotsinkielisten asukkaiden käyttämiä epävirallisia paikannimiä. Työssä selvitetään, minkälaisia epävirallisia paikannimiä ruotsinkieliset helsinkiläiset ovat käyttäneet 1800-luvun lopulta 2010-luvulle ulottuvana ajanjaksona. Tarkastelun kohteena ovat kaupunginosien, osa-alueiden, asuinalueiden sekä saarien nimet. Lisäksi tarkastellaan Esplanadin puiston ja Helsingin epävirallisia nimiä.</p> <p>Aineistona koostuu yhdeksästä valmista kokoelmasta, jotka sisältävät epävirallisia paikannimiä. Vanhin kokoelma on 1890-luvulta, uusin vuodelta 2012. Kokoelmista on poimittu ne nimet, joiden merkitsemän paikan laji vastaa edellä mainittuja paikanlajeja. Tutkielmassa tarkastellaan 172 epävirallista paikannimeä 82 eri paikalle.</p> <p>Tutkielma jakaantuu kolmeen varsinaiseen tuloslukuun. Muodostuksellinen näkökulma selvittää, minkälaisia sekundaareja ja primaareja paikannimiä aineisto sisältää. Sekundaarien nimien osalta tarkastellaan erityisesti, miten nimet ovat rakentuneet. Slangijohtimella muodostettuja nimiä, lyhennettyjä nimiä ja äänteellisiä muunnoksia käsitellään erillään. Primaareista nimistä selvitetään nimenantoperusteita ja etymologiaa. Maantieteellinen näkökulma kertoo, miten nimien paikat sijoittuvat Helsinkiin. Jakolinjana käytetään kantakaupungin rajaa, joka oli myös Helsingin kaupungin raja ennen vuoden 1946 suurta alueliitosta. Kielellinen näkökulma selvittää, mitkä kielet ovat vaikuttaneet epävirallisiin nimiin, ts. minkä kielisistä elementeistä nimet koostuvat.</p> <p>Tutkimus osoittaa, että Helsingin ruotsinkielisten asukkaiden käyttämistä paikannimistä löytyy suurta variaatiota. Nimien joukosta löytyy eniten sekundaareja nimi, mutta myös jonkin verran primaareja nimiä. Sekundaareista nimistä slangijohtimilla <i>-is</i> ja <i>-ka</i> johdetut nimet erottuvat suuren määränsä vuoksi. Primaareissa nimissä nimenantoperusteista korostuvat paikan ominaisuus sekä paikan suhde ihmiseen. Nimien paikat jakautuvat tasaisesti lähes koko Helsingin alueelle. Suurempi osa nimistä tosin sijoittuu kantakaupunkiin. Vanhemmista aineistoista poimitut nimet sijoittuvat lähes poikkeuksetta kantakaupunkiin. Kaupungin reuna-alueille eli lähiöihin sijoittuvia nimiä löytyy enimmäkseen vain uudemmista aineistoista. Primaareja nimiä löytyy vain uudemmista aineistoista lukuun ottamatta nimeä <i>Stadi</i>, joka viittaa Helsinkiin. Niin ikään Helsinkiä merkitsevä nimi <i>Hesa</i> taas esiintyy useammassa aineisossa kuin mikään muu nimi, yhtensä seitsemässä. Helsingillä on toisaalta myös eniten epävirallisia vastineita, yhteensä yhdeksän kappaletta. Suuri osa nimistä on saanut vaikutteita ainoastaan ruotsista. Lisäksi löytyy suomesta ja muista kielistä vaikutteita saaneita nimiä, nimiä, joissa on monen kielisiä elementtejä sekä epäselviä tapauksia, joissa pelkästään epävirallisen nimen perusteella ei voida päätellä, mistä kielestä nimi on saanut vaikutteita.</p>			
Avainsanat – Nyckelord – Keywords			
Epäviralliset nimet, slanginimet, paikannimet, kaupunkinimistö, Helsinki, nimistöntutkimus, onomastiikka			
Säilytyspaikka – Förvaringställe – Where deposited			
Keskustakampuksen kirjasto			
Muuta tietoa – Övriga uppgifter – Additional information			

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1 Inledning	1
1.1 Syfte och forskningsfrågor.....	3
1.2 Disposition	3
2 Teoretisk bakgrund	4
2.1 Tidigare insamlingar av Helsingfors inofficiella namn	4
2.2 Namn i stadsmiljö	6
2.2.1 Officiella och inofficiella namn	7
2.3 Helsingforsslang och Helsingforsnamn	9
2.3.1 Språksituationen i Helsingfors sedan 1800-talet.....	9
2.3.2 Den svenska och finska slangen i Helsingfors.....	10
2.3.3 Inofficiella namn i Helsingfors	15
3 Material och metod	17
3.1 Material	17
3.2 Metod	21
3.3 Validitet.....	24
4 Resultat	27
4.1 Bildningsmässig synvinkel	27
4.1.1 Sekundära ortnamn	28
4.1.2 Primära ortnamn.....	41
4.2 Geografisk synvinkel	51
4.2.1 Innerstad.....	52
4.2.2 Periferi.....	54
4.3 Språklig synvinkel	56
4.3.1 Svenskinfluerade namn.....	57
4.3.2 Finskinfluerade namn.....	58
4.3.3 Oklara fall	59
4.3.4 Namn influerade av övriga språk	63
5 Diskussion.....	65
Litteratur	69
Bilagor.....	73

1 Inledning

Helsingfors är en officiellt tvåspråkig stad med finska som majoritetsspråk och svenska som minoritetsspråk. Därför har stadens alla officiella platser, såsom stadsdelar och gator, både ett finskspråkigt och ett svenskspråkigt namn. Förutom det officiella namnet har många platser även ett eller flera inofficiella namn som vanligen används av den lokala befolkningen. Officiella namn har en viss prestigestatus eftersom de är förordnade uppifrån, dvs. av myndigheterna. Däremot är inofficiella namn alla namn som inte är officiella. Ett exempel på inofficiella namn är *Hesa* och *Stadi* för Helsingfors.

Vi använder ortnamn överhuvudtaget för att identifiera och urskilja platser (Ainiala et al. 2008: 86). Inofficiella ortnamn har en speciell betydelse i människornas språkbruk. De används nästan enbart i tal, i dag även i informellare texter, såsom textmeddelanden. Inofficiella namn används till och med som en del av kommersiella och institutionella namn. Det finns till exempel ett skogsarbetarföretag som heter *Stadin metsurit* och Helsingfors stads byggtjänst heter *Stara* som kommer från orden *Stadin rakennus*. Det att man använder inofficiella namn, säger någonting om språkbrukarnas förhållanden till platser namnen betecknar. Olika platser är viktiga för olika människor och oftast använder man inofficiella namn för endast de platser som är viktiga för en. Å andra sidan kan någon plats vara viktig, men ändå använder man endast det officiella namnet. Jag är själv född och uppvuxen i Helsingfors och bott hela mitt liv i Kottby. Inofficiella ortnamn är en del av mitt vardagliga språkbruk. Trots det har jag aldrig använt något inofficiellt namn för Kottby eller Käpylä. Det kan hända att jag inte haft ett behov av att använda överhuvudtaget något namn för Kottby så ofta. Annars tycker jag att det är trevligt att använda inofficiella ortnamn speciellt om platser där man besöker ofta.

Inofficiella ortnamn kallas ofta för slangortnamn, men alla inofficiella namn är inte slangortnamn. Som Ainiala, Saarelma & Sjöblom (2008: 138) konstaterar är

slangortnamn snarare en undergrupp av inofficiella ortnamn. Terhi Ainiala (2003: 211) har även konstaterat att ”det inofficiella namnbeståndet – redan dess formning – har många gemensamma drag med slang. Det inofficiella namnbeståndet kan anses som en del av slang –”. Kontexten avgör oftast vilka namn man använder. Officiellare sammanhang kräver möjligen ett officiellare språkbruk. Ainiala (2006) redogör för att med användning av inofficiella ortnamn eller genom att inte använda dem kan man uttrycka sin identitet, till exempel identitet som slangtalare eller stadsbo. Användningen av slangnamn kan till och med stödja gruppidentiteten. (Ainiala 2006: 119–120.)

Som jag redan nämnde, har inofficiella namn och slang en koppling. Som begrepp är slang flertydigt. I svensk ordbok definieras slang som ett ”delvis nyskapande, vardagligt gruppspråk ofta bland ungdomar (i storstäderna) el. bland kamrater i yrkesgrupp” (SO 2009: 2831). I dag har svenskspråkiga och finskspråkiga helsingforsare sina egna varianter av slang, men från slutet av 1800-talet till ungefär andra världskriget fanns det en mer gemensam slang som på finska kallas *Stadin slangi* och som fortfarande lever kvar bland finskspråkiga. I denna avhandling kommer jag att använda begreppet *Stadislång* när jag syftar till den slangen som ursprungligen var gemensam för de två språkgrupperna och som senare har blivit mer finsk slang. När jag skriver om den skolpojks- och studentslangen som uppstod tidigare bland de svenskspråkiga och fortsatte utvecklas särskilt bland dem, använder jag begreppet *Helsingforsslång*.

Inofficiella ortnamn har fungerat som forskningsobjekt i flera olika undersökningar (se mera i avsnitt 2.1). Trots det har ingen hittills gjort en sammanfattning över Helsingfors inofficiella ortnamn som den svenskspråkiga befolkningen använder och som har samlats in under olika tider. Jag vill med denna avhandling bidra i den ovannämnda kunskapsluckan genom att kartlägga inofficiella namn som Helsingfors svenskspråkiga befolkning använder. Som material använder jag nio färdiga insamlingar som har samlats in under 1800-, 1900- och 2000-talet. Bara två av dem innehåller endast inofficiella ortnamn, andra har slang i fokus. Mitt material består av inofficiella ortnamn på stadsdelar, delområden, bostadsområden och öar

samt inofficiella namn på staden Helsingfors. Dessutom har jag inofficiella namn på Esplanadsparken med i undersökningen. Jag analyserar dem ur en bildningsmässig, en geografisk och en språklig synvinkel.

1.1 Syfte och forskningsfrågor

Avhandlingens syfte är att kartlägga inofficiella ortnamn som används av den svenskspråkiga befolkningen.

Mina forskningsfrågor är följande:

1. Hurdana inofficiella ortnamn i Helsingfors har den svenskspråkiga befolkningen använt sedan 1800-talet?
2. Hurdana bildningsmässiga, geografiska och språkliga skillnader kan man hitta bland de inofficiella namn som den svenskspråkiga befolkningen har använt?

1.2 Disposition

I kapitel 2 presenterar jag tidigare insamlingar av Helsingfors inofficiella ortnamn samt ger en överblick över ortnamnsforskning och dess termer. Jag berättar även om slang i Helsingfors och hur slang och inofficiella ortnamn hänger ihop samt kort om användning av inofficiella namn. Därefter, i kapitel 3, presenterar jag mitt material samt de metoder som jag använder för att analysera materialet. Jag diskuterar även undersökningens validitet. I resultatkapitlet (kapitel 4) går jag igenom mitt material ur tre olika synvinklar. I kapitel 5 återkommer jag till mina forskningsfrågor och diskuterar aspekter som har lyfts fram i under genomgång av resultaten. Jag avslutar med att ta upp möjliga framtida forskningsämnen.

2 Teoretisk bakgrund

Jag berättar först om de tidigare insamlingar som har gjorts av Helsingfors inofficiella ortnamn både på svenskt och finskt håll. Därefter presenterar jag hurdana namn det finns, i synnerhet i stadsmiljön. Som sist belyser jag hur inofficiella namn och slang hör ihop samt hur inofficiella ortnamn används.

2.1 Tidigare insamlingar av Helsingfors inofficiella namn

Helsingfors namnbestånd har undersökts rätt mycket, speciellt av Terhi Ainiala som har studerat på både officiella och inofficiella namn (se t.ex. Ainiala 2005 och 2006). De av Helsingfors inofficiella ortnamn som den svenskspråkiga befolkningen använder har utforskats betydligt mindre än de som den finskspråkiga befolkningen använder. Slangipaikannimien keruu (2003), en samling av slangnamn, är den största enstaka samlingen av inofficiella namn med ca 4 100 unika namn. Insamlingen gjordes i samarbete mellan föreningen Stadin slangi, Institutet för de inhemska språken och Helsingin Sanomat i ca 70 finskspråkiga skolor i huvudstadsregionen. Alla lätt tillgängliga samlingar av de inofficiella namn som den svenskspråkiga befolkningen har använts presenteras i avsnitt 3.1 eftersom de utgör materialet för den här avhandlingen.

Det har skrivits flera pro gradu-avhandlingar om inofficiella ortnamn i Helsingfors. Sanna Hytti har i sin avhandling *Spugelasta Rööperiin – Helsingin kaupunginosien epäviralliset nimet* från 2006 studerat inofficiella ortnamn på stadsdelar och bostadsområden. Hon har granskat sådana namn som finskspråkiga ungdomar känner till. Som insamlingsmetod har hon haft enkäter som gymnasister i två gymnasier i Helsingfors har fyllt i. Hytti har även använt sådana passande inofficiella namn som förekommer i samlingen *Slangipaikannimien keruu* (2003) samt några andra slangnamnsinsamlingar från Institutet för de inhemska språken.

Meri Seiskaris avhandling *Helsingfors inofficiella ortnamn som används av stadens svenskspråkiga invånare* från 1993 behandlar svenskspråkiga inofficiella ortnamn på platser som ligger i 11 stadsdelar¹ i innerstaden. Hon har gått igenom varje namn och studerar deras etymologi och bildning. Dessutom har Seiskari indelat namnen i grupper enligt platsens art. Min avhandling skiljer från Seiskaris avhandling på det sättet att jag studerar namn i hela Helsingfors stads område och granskar namnen ur tre olika synvinklar. Jag använder det material som Seiskari har samlat in som en del av mitt material och berättar därför mera om Seiskaris material i avsnitt 3.1.

Materialet i både Hyttis och Seiskaris pro gradu-avhandlingar har mestadels samlats in genom intervjuer eller enkätundersökningar, vilka är de vanligaste sätten att bilda ett material inom namnforskning (Mielikäinen 2005: 30). Min avhandling är ett undantag jämfört med dessa två avhandlingar eftersom jag använder ett färdigt insamlat material. Jag motiverar valet i kapitel 3.2. Å andra sidan finns det andra pro gradu-avhandlingar inom ortnamnsforskning (t. ex. Turunen 2011) som har haft ett färdigt material, vilket betyder att min avhandling inte är ett undantag.

Samlingen *Stadin mestat* som samlats in av Heikki Paunonen är den mest omfattande samlingen av finskspråkiga slangortnamn med ca 7 500 platser och 14 500 inofficiella ortnamn från mitten av 1800-talet till 2010-talet. Samlingen har publicerats som en bokserie i två delar² och heter *Stadin mestat. Ikkunoita Helsingin ja sen asukkaiden historiaan ja nykyisyyteen* (Paunonen 2010). Paunonen har använt bl.a. skolinsamlingen *Slangipaikannimien keruu* samt intervjuer, tidnings- och tidskriftsartiklar, litterära verk, texter skrivna till skrivtävlingar och olika arkivkällor som källa i *Stadin mestat*. Eftersom *Stadin mestat* är så omfattande, använder jag den som en jämförelsepunkt och en källa över etymologi när det är möjligt.

¹ Brunnsparken, Ulrikasborg, Eira, Rödbergen, Kampen, Gardesstaden, Skatudden, Kronohagen, Gloet, Främre Tölö och Bortre Tölö

² Egentligen finns det även *Stadin mestat* 3 och 4, men de koncentrerar inte på namn.

2.2 Namn i stadsmiljö

I detta avsnitt redogör jag för de viktigaste begreppen inom *toponomastik* eller ortnamnsforskning samt berättar om de officiella och inofficiella namnen. Termen toponomastik kommer från de grekiska orden *topos* 'plats' och *onyma* 'namn' (Ainiala et al. 2008: 86).

Största delen av ortnamnen i Finland är *nedärvda*, dvs. man har haft ett behov av att namnge en viktig plats, till exempel en åker eller en väg. Sådana namn har oftast bildats spontant inom ett mindre samfund och vissa av dem har spridit sig till ett bredare brukarkrets. *Nedärvda namn*, som förekommer speciellt på landsbygden, har inte ett officiellt status och de är inte planerade. Däremot är majoriteten av ortnamnen i stadsmiljö *planerade namn*, till exempel namn på gator, parker och öppna platser. I landsbygden finns det också *planerade namn*, till exempel namn på vägar, men *nedärvda namn* är betydligt vanligare där. (Ainiala et al. 2008: 88–89.)

Man kan också indela ortnamn i *kulturnamn* och *naturnamn*. *Kulturnamn* är namn på platser som människan har byggt. De kan ännu indelas i *bebyggelsenamn* (t. ex. namn på stadsdelar och kommuner), *artefaktnamn* (t.ex. namn på vägar och broar) och *odlingsnamn* (t.ex. namn på åkrar och ängar). *Naturnamn* är namn på naturlokaler och kan delas in i undergrupperna *terrängnamn* (t.ex. namn på berg och myrar) och *vattennamn* (t.ex. namn på holmar och sjöar). (Ainiala et al. 2008: 90.)

Den finska namnforskningen har ursprungligen koncentrerat sig på landsbygdens namnbestånd, för Finland var länge ett agrart land. I takt med urbaniseringen under den senare hälften av 1900-talet märkte man så småningom inom namnforskningen att man inte visste så mycket om det urbana namnbeståndet. Forskningen i urbana namn var nästan helt och hållet begränsad till det officiella namnbeståndet, speciellt gatunamn. Den mer systematiska forskningen av ortnamn som stadsborna använder inleddes i början av 2000-talet. (Ainiala et al. 2008: 78.)

2.2.1 Officiella och inofficiella namn

Man kan använda flera olika termer för att beteckna de namn som förekommer i stadsmiljö. Termen *urbana ortnamn* har myntats av Terhi Ainiala (se Ainiala 2002). Hon definierar den som ”ortnamn i en stadsliknande miljö” (Ainiala 2002: 79). Urbana ortnamn indelas oftast i officiella och inofficiella namn (Ainiala et al. 2008: 131). Grundskillnaden mellan dessa kategorier är att officiella namn är givna uppifrån och de har en officiell status. Inofficiella namn är alla namn som inte är officiella (Ainiala 2005: 13). De äldsta ortnamnen i städer kan ändå vara nedärvda namn som den lokala befolkningen har uppfunnit, men som senare har blivit officiella. Stadsliknande, byggd och tät miljö har skapat ett behov av planerade namn som oftast är skapade av myndigheter. (Ainiala 2008: 131.)

Ortnamn kan även indelas i *mikro- och makrotoponymer* på grund av brukarkretsens storlek. *Mikrotoponymer* har en snäv brukarkrets. På landsbygden kan de till exempel vara namn på odlade områden som används av en familj. I stadsmiljö kan mikrotoponymer vara till exempel namn på hobbyplatser som används av en idrottsförening. *Makrotoponymer* är däremot kända ortnamn som används av en stor mängd människor. (Ainiala et al. 2008: 89–90.) I princip är alla officiella namn makrotoponymer därför att de står på kartan och används i officiella sammanhang. Det finns förstås namn som inte används ofta, till exempel namn på någon avsides belägen gränd i en förort. I sådana här fall kan det vara svårt att säga vilka namn som är makrotoponymer och vilka som är mikrotoponymer. Majoriteten av inofficiella namn är ändå mikrotoponymer eftersom de inte har någon officiell status och de oftast sprids från mun till mun. De mest välkända inofficiella namnen, såsom *Hesa* och *Stadi*, är makrotoponymer.

Officiella namn

Planenamn är den största gruppen av officiella ortnamn. De är namn som har planerats för detaljplaneområden, dvs. majoriteten av dem är *planerade namn*.

Vissa namn har ursprungligen varit *nedärvda namn* och senare blivit officiella. Det finns även andra officiella namn än *planenamn* som hör till de urbana namnen. Till exempel *företagsnamn*, speciellt deras individualiserande leder kan fungera som ortnamn. Till exempel ett visst varuhus kan kallas för *Stockmann* även om det är namn på företaget i fråga. (Ainiala et al. 2008: 131, 137.) Dessutom är de *naturnamn* som förekommer i grundkartan officiella ortnamn, till exempel *Kronbergsfjärden* och *Tölöviken* (Ainiala 2005: 12–13).

Inofficiella ortnamn

Det inofficiella ortnamnet har oftast bildats med hjälp av det officiella namnet. En plats kan ha flera olika inofficiella namn utöver det officiella namnet. Däremot har vissa platser enbart inofficiella namn. De kan vara till exempel gathörn som fungerar som en mötesplats. (Ainiala et al. 2008: 137–138.)

Beroende på hur inofficiella namn är bildade är de antingen sekundära eller primära. Sekundära namn är betydligt vanligare i stadsmiljön än primära namn. (Ainiala 2003: 211–213.) *Sekundära namn* är bildade genom att man har förkortat det officiella namnet eller infogat en avledning till det stympade basnamnet. *Primära namn* i stadsmiljö är namn som antingen indicerar platsens art eller särdrag. (Ainiala et al. 2008: 138.) Ainiala (2003) redovisar att namn som indicerar särdrag sönderfaller i underkategorier vad gäller grunderna för namngivningen: *platsens läge*, *platsens egenskap* (utseende), *någoting som ligger på platsen* och *platsens förhållande till människan* (platsens ägare eller användare, platsens användning eller något som hänt på platsen). Exempel på inofficiella namn kan hittas i avsnitt 4.1.

2.3 Helsingforsslang och Helsingforsnamn

Som bakgrund till analysen av mitt material som består av inofficiella namn, bidrar jag i det följande med bakgrundsinformation om inofficiella namn och slang i Helsingfors. Först belyser jag stadens språksituation sedan 1800-talet som bakgrund till den svenska och finska slangen. Därefter beskriver jag de omständigheter som påverkade de olika slangvarianternas uppkomst och redogör olika slangformer i Helsingfors. Slutligen berättar jag hur inofficiella namn har använts i Helsingfors samt hurdan koppling det finns mellan slang och inofficiella ortnamn.

2.3.1 Språksituationen i Helsingfors sedan 1800-talet

Helsingfors blev huvudstad år 1812 och hade nått en ledande position inom administration och kultur i mitten av 1800-talet. Först på 1860-talet, i takt med en ökande industrialisering och migration, började även antalet finskspråkiga invånare i staden öka kraftigt. (Paunonen 2006a: 20, 22.) En annan betydande faktor var språkreskriptet av kejsaren Alexander II från 1863 som gav en order enligt vilken finskan inom 20 år skulle jämföras med svenskan i ämbetsverket (Paunonen 2006a: 31). År 1870 var stadens folkmängd 32 113 varav 57 % hade svenska och 26 % finska som huvudspråk. Antalet finskspråkiga överskred antalet svenskspråkiga under 1890-talet. Andelen ryskspråkiga var till och med 12,1 %. År 1900 hade staden 93 217 invånare varav 42,5 % hade svenska och 50,7 % finska som modersmål. (Statistisk årsbok för Helsingfors stad 1950.) Tabell 1 visar hur stadens invånarandel enligt huvudspråk utvecklades under 30 år före och 30 år efter sekelskiftet 1900.

Tabell 1. Helsingfors befolkning efter huvudspråk 1870–1930 (Statistisk årsbok för Helsingfors stad 1951: 23)

År	Invånarantal	Finska %	Svenska %	Ryska %	Övriga språk %
1870	32 113	25,9	57,0	12,1	5,0
1890	65 535	45,5	45,6	5,6	3,3
1910	136 497	59,2	35,1	4,0	1,7
1930	219 842	69,4	28,5	0,8	1,3

Vid årsskiftet 2017/2018 hade 5,7 % av stadens befolkning svenska och 79,1 % finska som modersmål. Vid årsskiftet 1949/1950 var andelarna 19,2 % respektive 79,7 %. (Helsingfors statistiska årsbok 2018: 37.) Efter det har andelen svenskspråkiga minskat stadigt och under 2010-talet stabiliserat sig till knappt 6 %. Samtidigt har andelen invånare som har andra språk än finska eller svenska som modersmål ökat kraftigt. I tabell 2 kan man även se att andelen finskspråkiga år 2018 var lägre än den var år 1950. Dessutom har förstås stadens invånarantal ökat.

Tabell 2. Helsingfors befolkning efter modersmål 1950–2018 (Helsingfors statistiska årsbok 2018: 37)

År	Invånarantal	Finska %	Svenska %	Övriga språk %
1950	369 380	79,7	19,2	1,1
1970	510 352	88,9	10,6	0,5
1990	490 629	90,8	7,9	1,3
2010	583 350	83,8	6,0	10,2
2018	643 272	79,1	5,7	15,3

2.3.2 Den svenska och finska slangen i Helsingfors

Slangens definition ”delvis nyskapande, vardagligt gruppspråk ofta bland ungdomar (i storstäderna) el. bland kamrater i yrkesgrupp” (SO 2009: 2831) påminner oss om att det inte är frågan om en regional språkform, dvs. en dialekt, utan oftast en sociolekt. Forsskåhl (2015) redogör hur slang och urban kultur hänger

ihop. Det måste nämligen finnas tillräckligt mycket folk som bor nära varandra och umgås för att det ska kunna uppstå undergrupper. Speciellt viktigt är att både formella och informella arenor finns för att kontrasten mellan det formella standardspråket och en informell språkform kan uppstå. (Forsskåhl 2015: 48.)

Som jag redan nämnde i inledningen finns det och har det funnits flera typer av slang i Helsingfors samtidigt. Enligt Forsskåhl (2015) uppstod den tidigaste svenskspråkiga slangen troligen i Åbo. I synnerhet i anslutning till landets första universitet och de manliga studerande som kom från olika delar av landet och som umgicks intensivt utanför läsesalarna, var omständigheterna gynnsamma för ett slangartat språkbruk. (Forsskåhl 2015: 48–49.) Helsingfors blev huvudstad år 1812 och universitetet flyttades från Åbo till den nya huvudstaden 1828 vilket betydde att den svenskspråkiga ämbetsmannakåren samt de bildade klasserna flyttade från den gamla huvudstaden till den nya. Samtidigt flyttade både svensk- och finskspråkiga som tillhörde arbetarklassen till Helsingfors och invånarantalet ökade. (Paunonen 2006a: 20.) Slang talades först i Helsingfors bland skolpojkar och studenter som på den tiden tillhörde den övre samhällsklassen. Om inte redan då så har den svenska *Helsingforsslangen* åtminstone senare fått influens av Stockholmsslangen (Forsskåhl 2015: 47). Forsskåhl (2015) berättar att den första arkiverade uppteckningen där upptecknaren har använt begreppet *slang* har skrivits ner under 1890-talet. Jag berättar mera om samlingen SLS 165 i avsnitt 3.1 eftersom den hör till mitt material. Vid sekelskiftet 1900 uppstod den tvåspråkiga slangen som jag kallar för *Stadislång*. Samtidigt fortsatte den svenskspråkiga slangen bland de svenskspråkiga ungdomarna leva kvar. Den svenskspråkiga slangen tog så småningom intryck av den tvåspråkiga slangen och slutligen efter andra världskriget smälte de samman och blev en rätt enhetlig svensk Helsingforsslang. (Forsskåhl 2015: 49.)

Som sagt har Stadislången sitt ursprung i slutet av 1800-talet. För att förstå vilka faktorer som befrämjade slangens uppkomst påminner jag ännu om de rådande språkliga omständigheterna på den tiden. Under de sista decennierna av 1800-talet förändrades samhället kraftigt. Industrialiseringen började i Helsingfors på 1860-

talet och samtidigt började också den så kallade första inflyttningsvågen. (Paunonen 2000: 15.) Helsingfors folkmängd mångfaldigades: från lite över 32 000 invånare år 1870 till över 93 000 invånare år 1900 (Statistisk årsbok för Helsingfors stad 1951: 23). Enligt Paunonen (2000) var Helsingfors nästan enspråkigt svenskt vid mitten av 1850-talet. En stor del av de människor som flyttade till staden var ändå finskspråkiga vilket betydde att andelen finskspråkiga ökade kraftigt. Arbetarklassen bosatte sig mestadels i stadsområdena norr om Långa bron: Berghäll, Sörnäs, Hermanstad, Majstad och Arabia samt senare Vallgård, men även i de gamla arbetarstadsdelarna i Södra Helsingfors (Rödbergen, Sandviken, Gräsviken). I dessa arbetarkvarter bodde de svenskspråkiga och finskspråkiga familjerna på samma gårdar, till och med i samma spisorum. (Paunonen 2000: 15; 2015: 80.)

De inflyttade i den första generationen umgicks och gifte sig med varandra trots att de kanske inte hade samma modersmål. De här människorna lärde sig aldrig att prata det andra språket ordentligt. Den språkliga omgivningen var ändå ytterst tolerant och ingen brydde sig om de andras språkkunskaper bara man förstod varandra. Däremot växte den andra generationen, inflyttarnas barn, upp i en tvåspråkig omgivning, en del till och med i tvåspråkiga familjer. Arbetarungdomen kunde båda språken nästan lika bra för de lärde sig antingen båda språken hemma eller det ena hemma, det andra på gården av övriga barn. (Paunonen 2000: 15.) Den andra generationens språkkunskaper hjälpte dem att få en högre samhällsställning än deras föräldrar hade. Att kunna både finska och speciellt svenska var nödvändigt om man ville bli någonting annat än arbetare. (Waris 1972: 102.) Den språkliga toleransen och balansen mellan finskan och svenskan som förekom i arbetarkvarteren skapade en lämplig omgivning för slangen att bildas och utvecklas (Paunonen 2006a: 52).

Den gamla Stadislangen

Slangen som uppstod i slutet av 1800-talet kan kallas för den gamla Stadislangen. Enligt Paunonen (2000: 17) hade den gamla slangen sin guldålder på 1920–1950-talen. I början av 1900-talet var slangen inte ett ungdomsspråk utan en länk mellan de finsk- och svenskspråkiga pojkar och unga män som bodde i samma stadsdelar och kvarter och som hörde till samma gäng. Flickor och kvinnor pratade inte så ofta slang själva men det är högst sannolikt att de ändå förstod när deras bröder och manliga vänner pratade slang. Man använde slang endast med vänner på fritiden; föräldrar eller lärare kunde till och med straffa barnen för det bristfälliga språkbruket. (Paunonen 1989: 616–617.) Lägenheterna i arbetarkvarteren var små varför pojkarna var tvungna att leka utomhus där vuxna inte fanns. En sådan omgivning var lämplig för slangen att utvecklas. (Paunonen, Vuolteenaho & Ainiala 2009: 456, 458.)

Redan i början av 1900-talet ansågs slangen vara en ”helsingforsisk esperanto” eller lingua franca. Lexikonet var nästan det samma för både finsk- och svenskspråkiga men det grammatiska inslaget var från talarens eget modersmål. (Paunonen 1989: 590–591, 2006b 241.) Fastän antalet finskspråkiga som bodde i arbetarkvarteren var betydligt större än antalet svenskspråkiga redan i början av 1900-talet, hade ungefär tre fjärdedelar av orden i den gamla slangen svenskt ursprung (Paunonen 2006a: 51). Cirka 20 procent av orden hade finskt ursprung och högst 5 procent hade ryskt ursprung. Det finns också ord vars etymologi är omöjliga att spåra vilket gör det svårare att klassificera dem. (Paunonen 2000: 28.)

Den nyare Stadislangen

När Helsingfors blev mer och mer finskspråkigt började Stadislangen förlora sin ställning som en länk mellan de finsk- och de svenskspråkiga ungdomarna. De svenskspråkiga ungdomarna hade redan sin egen Helsingforsslang. När vinterkriget började och unga män blev skickade till fronten eller till tryggare områden på

landsbygden, skingrades pojkgruppen. Det fanns ingen som skulle ha kunnat flytta över den gamla slangens språktraditioner till följande generationer. Stadislangan blev ett ungdomsspråk som spred sig utanför dess ursprungliga områden till andra stadsdelar i Helsingfors och den började användas mera även av flickor. (Paunonen 2006a: 56.)

Efter andra världskriget började den amerikanska ungdomskulturen breda ut sig till Europa, också till Finland och dess huvudstad Helsingfors. Engelskan började bli allmännare i ungdomarnas språkbruk vilket påverkade även Stadislangan. (Paunonen 2006a: 56.) Den nyare slangen utvecklades under 1950–60-talen och fick allt fler engelska uttryck. I mitten av 1970-talet splittrades ungdomskulturen till olika subkulturer, till exempel punkare, hevarer och skinheads, som hade var sin egen slang. (Paunonen 2000: 16.)

Den gamla Stadislangan, ”den helsingforsiska esperanton” som uppstod före andra världskriget, och den nyare slangen, ungdomsspråket som i högsta grad är engelskpåverkat, är två olika språkformer. Det finns dock ingen tydlig gräns mellan de ovannämnda formerna på grund av att de olika avlagringarna av orden överlappar varandra. (Paunonen 2006a: 57.) Det har diskuterats om Stadislangan är en dialekt, en slang eller till och med ett eget språk. Alla dessa termer är flertydiga vilket gör det svårt att definiera vad Stadislangan egentligen är. Paunonen anser att den gamla slangen inte kan anses som en finsk dialekt, dvs. en regional varietet av ett språk (Norrby & Håkansson 2010: 49), för den har flera svenska än finska ord. Den gamla slangen är mera som ett eget språk med sin egen grammatik. Den nyare slangen är inte heller en dialekt för den har delvis samma lexikon som det allmänna finska ungdomsspråket. (Paunonen 2000: 36.)

2.3.3 Inofficiella namn i Helsingfors

Som jag redan har konstaterat i inledningen kallas inofficiella ortnamn ibland för *slangortnamn*, men de är inte synonyma begrepp. Slangortnamn kan ses som en undergrupp till inofficiella ortnamn, men alla inofficiella ortnamn är inte slangnamn. (Ainiala et al. 2008: 138.) Termen slangortnamn hänvisar till hur namnen här bildats; för att betecknas med denna term bör namnen ha bildats på samma sätt som slangord, t.ex. med slangsuffix. En viktig aspekt är även att namnbrukarna antingen är unga eller hör till en grupp som har en gemensam slang. (Mielikäinen 2005: 29.) I inledningen nämnde jag också att termen slang är flertydig. På samma sätt är det omöjligt att ge en entydig definition av slangortnamn (Ainiala 2006: 101).

Ainiala (2006) redogör användning av inofficiella namn i Helsingfors. Det följande gäller åtminstone den finsk-svenska Stadislangen, men troligen även den svenska Helsingforsslangen. Ursprungligen har man ”översatt” ord till slang genom att använda slangsuffix. På samma sätt har man bildat namn och i slangform har de blivit en del av slang. Vilken som helst plats har inte fått ett slangnamn utan endast de som på något sätt har varit betydande för talarsamfundet. (Ainiala 2006: 102.) Paunonen (2010) påminner att vanligtvis har en helsingforsare använt endast ett inofficiellt namn om en plats även om undantag naturligtvis har funnits. Flera inofficiella namn på samma plats har vanligen varit i bruk. Dessutom har flera olika inofficiella namn på samma plats varit i bruk under tiden. (Paunonen 2010: 7.) Ainiala (2006) konstaterar att den heterogena befolkningen är en orsak till ett brett namnbestånd. Hon sammanfattar att ”karaktäristiskt för det urbana namnbeståndet är (synkronisk och historisk) skiktning, riklighet i variation och dels även snabb föränderlighet.” (Ainiala 2006: 100.)

Den svenskspråkiga befolkningens inofficiella namn har undersökts betydligt mycket mindre än den finskspråkiga befolkningens inofficiella namn. Mona Forsskåhl (2013) har presenterat prototypiska slangtalare i Helsingfors sedan början av 1900-talet fram till 2000-talet. Hon tar fram även slangvarianter av namn på orter

i staden. Det är värt att komma ihåg att ungefär tre fjärdedelar av orden i den gamla Stadislangen hade en svensk uppkomst. Dessutom baserade sig många inofficiella namn, till exempel på stadsdelar, i den gamla Stadislangen på platsernas svenskspråkiga officiella namn och Helsingfors regions gamla namnbestånd är mestadels svenskspråkigt. Många officiella namn på stadsdelar baserar sig på gamla svenskspråkiga bynamn (Ainiala 2006: 103; Paunonen 2010: 12.) Paunonen (2010) påpekar att även om finskspråkiga inofficiella ortnamn uppstod redan i mitten av 1800-talet, fastställdes de första finskspråkiga ortnamnen först år 1909 (Paunonen 2010: 13). De inofficiella namn som stadens svenskspråkiga befolkning använder har alltså å andra sidan undersökts, men bara därför att det finns gemensamma namn med finskspråkiga befolkningen.

Jag har berättat om de inofficiella ortnamn som kallas för slangortnamn, men som sagt, finns det även inofficiella namn som inte är slangortnamn. Därför att slangortnamn är omöjligt att definiera, är det en aning svårt att säga vilka inte är slangortnamn. Primära ortnamn, till exempel *Bronx* och *Slummen*, kan också vara slangnamn även om de inte är i slangform, men de har sannoligen uppstod bland människor som använder slang. Å andra sidan har till exempel namn som slutar med ett slangsuffix spridit sig till andra städer i Finland, till exempel Villmanstrand (Mielikäinen 2005: 15). Vissa namn som indicerar till platsens art, till exempel *Torg* för ett visst torg, kan räknas till inofficiella namn som inte är slangnamn.

3 Material och metod

I detta kapitel berättar hurdant material jag använder i mitt studie samt redogör för hur jag analyserar materialet, dvs. vilka metoder jag använder. Slutligen överser jag några problematiska frågor kring materialet och metoden.

3.1 Material

Mitt material består av nio svenskspråkiga samlingar som innehåller Helsingfors inofficiella ortnamn som den svenskspråkiga befolkningen har använt under perioden som räcker från 1890-talet till år 2012. Från samlingarna plockar jag inofficiella ortnamn på stadsdelar, delområden, bostadsområden och öar samt inofficiella namn på staden Helsingfors. Dessutom tar jag men namn på Esplanadparken/Esplanaden/Norra esplanaden, jag motiverar valet i avsnitt 3.2.

Jag har tagit med alla samlingar och allt material som jag hittat eftersom det förekommer så få samlingar. Eftersom samlingarna är från olika tider, visar det också på tidsmässig variation. Alla namnen som jag använder i analysen kan hittas i bilaga 1. När jag i fortsättningen hänvisar till ”mitt material” är det frågan om de namn som jag har plockat från samlingarna.

Fem av samlingarna förvaras i arkivet på Svenska litteratursällskapet i Finland (SLS) i Traditions- och språksamlingen. Två samlingar förvaras i Arkivet för svenska dialekter i Finland på Institutet för de inhemska språken. De ingår i Folkmålskommissionens dialektsamlingar (FMK). Samlingarna har så pass långa namn att jag i fortsättningen kommer att hänvisa till dem med deras signum (börjar med SLS eller FMK).

Den äldsta samlingen *Ur vårt språks pariaskast. Samling af ord och uttryck ur det Helsingforsiska Barn-, Föräldra-, Skol-, Student-, Gat- och "Sladängspråket"* (SLS 165) från 1890-talet är ett handskrivet häfte på 31 sidor och har en alfabetisk

förteckning med ord skrivna med grov ljudbeteckning. Samlingen innehåller ca. 400 ord och uttryck varav 6 är namn på platser och endast ett namn är ortnamn, *Espis* för ”Norra esplanadgatan”. Insamlingen är gjord av Ernst Lagus till Svenska Landsmålsföreningen. Lagus (1859–1923) var en finlandssvensk skolman och författare (Nordisk familjebok 1911: 896). På pärmen finns en anteckning ”Ganska många af dessa ord äro icke egendomliga för Hfors, utan återfinnas i ordbb. Upplysning härom är vidfogad åtskilliga, men på långt när ej alla.” undertecknad med A.O.F., förmodligen Axel Olof Freudenthal. Freudenthal (1836–1911) var en finlandssvensk språkforskare och professor i svenska språket och litteraturen år 1878–1904 (Nordisk familjebok 1908: 1369–1370).

Samlingen *Skol-, student- och arméslang från 1930-, 1940-, 1950- och 1960-talet* (FMK 199) har samlats in av 16 personer under åren 1965–1969 i Kristinestad, Ekenäs, Dragsvik, Helsingfors, Borgå och Kotka. Samlingen innehåller 1024 sedlar med slanguttryck varav fyra är ortnamn, alla från Helsingfors och upptecknade av Kurt Zilliacus. På en sedel hade skrivits ett alternativt sätt att stava namnet, därför finns det egentligen fem ortnamn i samlingen. På listan över samlingens upptecknare nämns att Zilliacus tydligen har samlat in uttryck på Nya svenska läroverket på 1940-talet.

Den så kallade NP-juniors slanglexikon som publicerades i tidningen Nya Pressen under maj och juni 1955 utgör en samling av 223 slanguttryck. Slanglexikonet publicerades under tio på varandra följande lördagar i alfabetisk ordning. Fyra av uttrycken är ortnamn och alla passar in i mitt studie. I samband med de sista namnen berättas att materialet hade hämtats ur listor på slangord några personer hade lämnat in.

Samlingen *Slang; vedernamn och okvädinsord [så!]; förkortningar, förlängningar och förvrängningar av personnamn; hypokorismer. Bidrag till svensk slangordbok* (FMK 256) har samlats in av skolmannen, folkloristen och dialektologen V.E.V. Wessman (1879–1958) (Wessman 1994: 18). Manuskriptet på 48 sidor innehåller således mycket annat än slangord. Manuskriptets förord är daterat den 17 mars 1958

– Wessman avled bara två månader senare. De första 14 ½ sidorna, slangordsdelen, har publicerats i Folkmålstudier 35 med rubriken *Bidrag till svensk slangordbok*. (Wessman 1994: 19.) Samlingen innehåller fyra ortnamn som alla ingår i mitt studie.

Material till Meri Seiskaris (1993) pro gradu-avhandling utgör en samling av 182 inofficiella ortnamn på 113 orter, 38 namn passar in i mitt studie. Hon har samlat in materialet genom att intervjua svenskspråkiga helsingforsare i olika ålder. Seiskaris material är den första av två samlingar som innehåller endast ortnamn.

Samlingen *Slang med schwung?* (SLS 2041) innehåller svar av 51 olika personer till Språkarkivets frågelista nr 54 från 2003. Frågelistan består av frågor som berör olika aspekter av slang: t.ex. användning, attityder, minnen och bildandet av slang. Man har även ombett människor att ge slangmotsvarigheter till vissa uttryck och att ange betydelse för vissa slangord. Inga av dessa uttryck är ortnamn, men vissa informanter har tangerat ortnamn i sina svar. Två av fem informanter från Helsingfors och två av fyra från Esbo (f.d. helsingforsare) har nämnt åtminstone ett inofficiellt ortnamn till en plats som ligger i Helsingfors. Endast ett av namnen i passar in i mitt studie.

Den andra samlingen som innehåller endast ortnamn är *Ortnamn i Helsingfors* (SLS 2092) från 2005 som en del av projektet *Namnen i våra städer*³. Insamlaren var Språkarkivets timassistent Sofia Wahlström. Hon intervjuade sammanlagt 29 informanter, den äldsta född 1915 och den yngsta 1984. Samlingen består av 472 platser och 734 inofficiella ortnamn. Den är kartfäst och skriven med grov ljudbeteckning. Samlingen innehåller kommentarer som informanterna i vissa fall har gjort, till exempel om namnets etymologi. Ett urval av samlingens inofficiella namn finns på Svenska Litteratursällskapets webbplats *Namnen i våra städer* som öppnades i november 2016. Jag har kunnat plocka 119 passande namn ur samlingen.

³ <http://stadsnamn.sls.fi/stader/helsingfors/> (hämtat 4.5.2019)

Samlingen *Texter på slang och dialekt* (SLS 2228) innehåller texter som människor har skickat till SLS efter ett upprop som gjordes i tidningar och på nätet våren 2011. Samlingen innehåller knappt 200 texter från Svenskfinland varav 56 är från Nyland: 10 från Borgå och 46 från Helsingfors. 24 av texterna från Helsingfors har publicerats mellan 1999 och 2009 i *Tsilari* som är föreningen Stadin Slangis medlemstidskrift (se Laurell 2007). Dessa artiklar är alla skrivna på svensk Helsingforsslang som till dess har publicerats i *Tsilari* som annars är en finskspråkig tidskrift. Jag hade finskspråkiga texter ur *Tsilari* som material i min kandidatavhandling (se Sulander 2015). De återstående 22 texterna är ur Leif Rehns bok *Jassen från Gammeli – Från Pung ti Valkka* (2003). Några av dem har även publicerats i *Tsilari*. Av de 46 texterna från Helsingfors innehåller 37 ett eller flera inofficiella ortnamn. Det finns sammanlagt 28 unika namn som passar in i studiet. Texterna innehåller sådana namn som till exempel *Herulibutkan*. I sådana fall har jag valt att inkludera endast förleden i mitt material. När jag fick igenom gamla *Tsilari*, hittade jag en artikel (Eddu 2001) som inte var med bland de ovannämnda artiklarna på slang. Jag tog den med eftersom det förekommer flera inofficiella ortnamn i artikeln.

Den nyaste samlingen är en del av en samling som heter Språkarkivets minienkäter (SLS 2230). Samlingen *Stocka eller Stockis, Hesa eller Stan? Inofficiella ortnamn i Helsingfors* innehåller 39 svar på en namnenkät som fanns med under Arbismarknaden våren 2012. Människor fick svara om de använder vissa inofficiella ortnamn eller inte och om de använder några övriga beteckningar för dessa platser. Enkäten innehöll även ett utrymme där informanterna kunde ange övriga inofficiella ortnamn som de använde eller kände till. 37 ortnamn har tagits med i studiet.

Tabell 3 innehåller en förteckning över de samlingar som jag har använt att bilda materialet för min undersökning.

Tabell 3. Samlingar, deras insamlingsår och antal namn som har tagits med i studiet

Samling	Insamlingsår	Antal namn
SLS 165	1890-talet	1
Nya Pressen (NP)	1955	4
FMK 199	1940-talet el. 1965–1969	5
FMK 256	1958	4
Seiskari	1993	38
SLS 2041	2003	1
SLS 2092	2005	119
SLS 2228	2011	28
SLS 2230	2012	37

I tabellen ovan kan man se hur många namn jag har fått från samlingarna. Mitt material räknar 172 olika inofficiella namn på 82 olika platser. 43 namn förekommer i flera än en samling, de flesta av dem i två samlingar. Det mest utbredda namnet är *Hesa* 'Helsingfors' som förekommer i alla samlingar som har gett mer än ett namn till materialet. Helsingfors är även den platsen som har flesta olika inofficiella namn i materialet, nio stycken. Av de 172 inofficiella namnen som förekommer i mitt material kan man hitta ungefär 100 i Paunonens (2010) *Stadin mestat*.

3.2 Metod

I denna avhandling undersöker jag Helsingfors inofficiella ortnamn som den svenskspråkiga befolkningen har använt under perioden som räcker från 1890-talet till år 2012. Jag har valt att granska namn på stadsdelar, delområden, bostadsområden och öar samt namn på staden Helsingfors, dvs. platser som är större till ytan. Dessutom inkluderar jag namn på Esplanadparken därför att det enda ortnamn som förekommer i den äldsta samlingen SLS 165 är *Espis* för "Norra esplanadgatan". I andra samlingar står det antingen Esplanaden eller

Esplanadparken, men jag behandlar dessa tre versioner som namn på samma plats. Det finns förstås namn på andra parker i samlingarna, men de är så många att jag inte har velat inkludera dem i mitt studie. Övriga namn som inte är med är till exempel namn på byggnader, gator, torg och skolor. Av alla namn som förekommer i alla samlingar ingår ungefär 15 % i mitt studie. Det finns nämligen sammanlagt över 1000 namn.

Jag kan inte veta vilket modersmål de personer som skrivit texterna eller fungerat som informanter i enkätstudier har. De har ändå antingen skrivit svenskspråkiga texter eller svarat på en svenskspråkig enkätstudie, vilket gör att jag kallar dem för svenskspråkiga. Jag har ändå unvikit att använda termen ”svenskspråkiga inofficiella namn” därför att t.ex. namn som *Köyhien Stocka*, *Kantsu* eller *Suokki* inte kan påstås vara svenskspråkiga.

Jag har delat in namnen i mitt material i tre överordnade klasser enligt tre synvinklar som jag använder som bas för min analys. De tre synvinklarna är en bildningsmässig, en geografisk och en språklig synvinkel. Undergrupperna inom den bildningsmässiga synvinkeln är sekundära och primära namn. Jag försöker se hur namnen är uppbyggda och belyser även etymologin om namnet är genomskinligt eller om det finns en anteckning över etymologin med i den ursprungliga samlingen. Geografiskt kan man skilja åt namn på platser som ligger antingen i innerstaden eller i periferin. Det gör jag och utgår från att gränsen mellan innerstaden och periferin ligger på samma plats där Helsingfors yttregränser låg före den stora inkorporeringen år 1946. Den språkliga synvinkeln delar in namnen i svenskinfluerade namn, finskinfluerade namn, oklara fall och namn influerade av övriga språk beroende på från vilket eller vilka språk namnen har fått influens. Jag kommer att ta upp den historiska synvinkeln inom de tre huvudsynvinklarna. Orsaken till varför den inte finns med som huvudsynvinkel är att materialet är rätt begränsat. Det finns ett enda namn insamlat på 1800-talet, några tiotal på 1900-talet och de övriga på 2000-talet. Därför går det inte att analysera namn enbart utifrån den tidsmässiga synvinkeln.

Jag har lagt alla namn i mitt material på en karta som kan hittas på Internet⁴. Som bas har jag använt Helsingfors stads öppen data-material Namnen i Helsingfors⁵. Materialet innehåller stadens officiella namnbestånd, dvs. alla planenamn. Med hjälp av platserna på de officiella namnen har jag placerat in inofficiella namn på kartan. SLS 2092 innehåller redan kartor på samlingens namn men jag valde att placera även alla dem omigen därför att jag inte hade tillgång till kartorna när jag jobbade med min karta. I bild 1 kan man se hur de inofficiella namnen har spridit sig över Helsingfors karta.

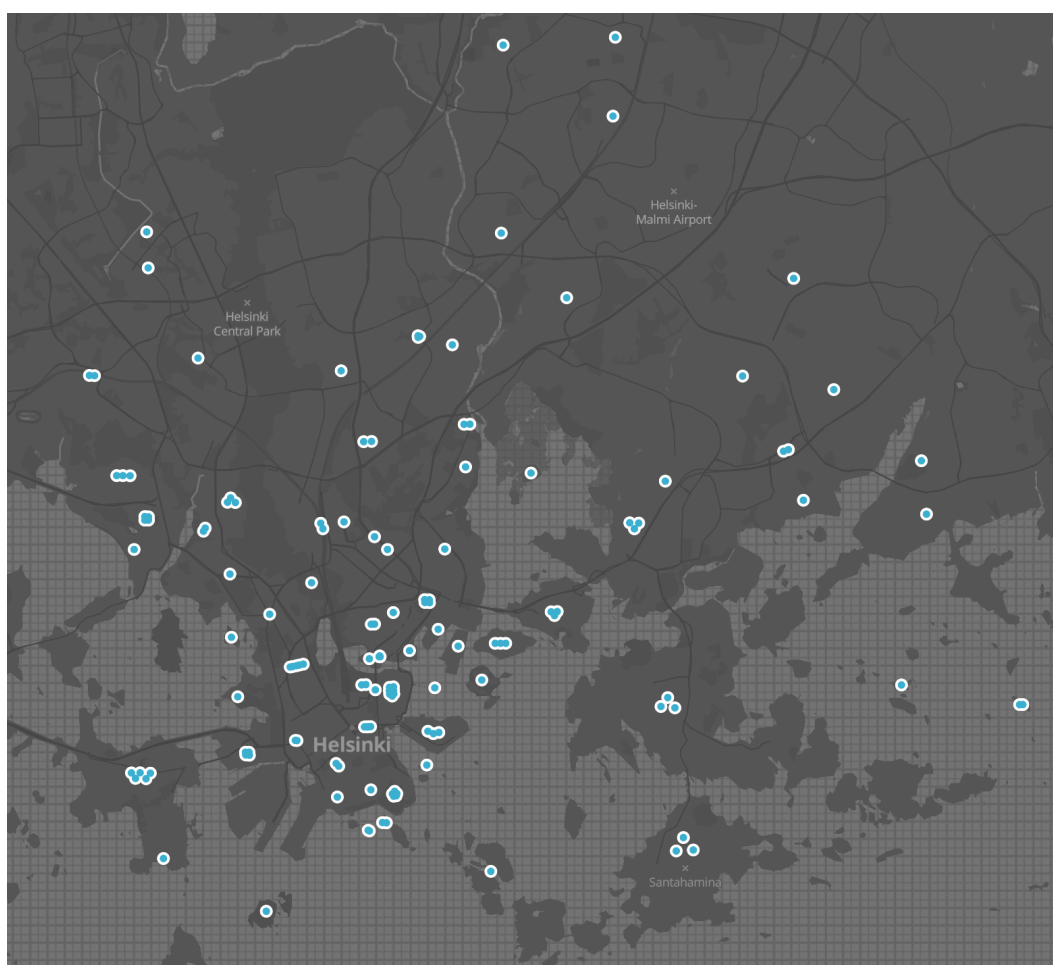

Bild 1. Karta över de inofficiella namn som ingår i studiet

⁴http://bit.ly/gradu_karta_sulander
(https://api.mapbox.com/styles/v1/emmis/cjpmeks2304392sp6tal1ob14.html?fresh=true&title=true&access_token=pk.eyJ1IjoizW1taXMiLCJhIjoieY2pwbWVqMjNmMDNybjN5b2EyeXZ4Y2prMCJ9.IRThltJgR8wv8po92mXcFA#10.2/60.207094/24.988880/0)
⁵ <https://www.avoindata.fi/data/sv/dataset/helsingin-nimisto>

Jag har valt att presentera namnen i mitt material såsom de är skrivna i de ursprungliga samlingarna. Inofficiella namn har traditionellt använts nästan enbart i tal, vilket betyder att de inte har en standardiserad stavning. Det är även en orsak till varför materialet inte kan säga någonting om namnens uttal. Det finns bara tre samlingar (SLS 165, Seiskari och SLS 2092) som innehåller ljudbeteckningar, men jag kommer inte att beakta dem eftersom de andra samlingarna inte innehåller ljudbeteckningar. Dessutom är mitt syfte inte att undersöka uttalet. I den mest omfattande samlingen SLS 2092 förekommer det några namn som stavas på samma sätt, men som informanter har uttalat på två olika sätt, till exempel *Fredriksberg* med uttalen [fre:drisbärj] och [fredriksbärj]. Namnet är med i mitt material endast en gång. Det finns också några namn som ser lika ut, till exempel två belägg av *Munkka*, där det ena syftar till "ett område" och det andra till den officiella stadsdelen. Även de förekommer endast en gång i mitt material.

3.3 Validitet

Det finns flera problematiska frågor rörande denna avhandling. Den första frågan gäller materialets omfattning. Det finns bara två samlingar som innehåller endast inofficiella ortnamn och dessutom finns det enstaka förekomster av inofficiella ortnamn i andra samlingar. Med ett såpass litet urval är det omöjligt att säga mycket om till exempel namnens utbredning eller vanlighet. Det enda jag kan konstatera är att någon har använt namnen innan de har samlats in eller skrivits upp. Egentligen kan jag inte ens säga att alla namn med säkerhet har använts i spontant språkbruk.

Problemet med materialets omfattning beror delvis på mitt val att inte samla in namn själv. Genom att samla in ett eget material skulle jag ha kunnat undersöka namn som används i dag och möjligen få veta vilka namn som till exempel äldre helsingforsare har använt i sin ungdom. Däremot är mitt syfte att göra en sammanfattning av alla inofficiella namn som har samlats in och därför är det inte meningsfullt att samla in ytterligare namn.

Ett annat problem berör det färdigt insamlade materialet. Alla samlingar jag har använt har samlats in på olika sätt. Till exempel SLS 2092 är den enda samlingen som har information om informanternas ålder, kön och yrke/utbildning. Därför är det omöjligt att jämföra användningen av namn med uppgifter om informanternas bakgrund. Å andra sidan är det ingenting jag hade tänkt analysera och om jag hade det, skulle materialet se annorlunda ut. Även om endast en samling (SLS 2230) har samlats in genom enkäter, kan man tillämpa problematiska drag i enkätstudier vilket Aila Mielikäinen (2005: 30–34) har redogjort för. Speciellt tidigare har man samlat in namn i samband med ord genom enkätinsamlingar. Traditionell namninsamling (fi. nimestys) baserar sig på intervjuer där det eftersträvat resultatet är att samla in namn så brett som möjligt (Ainiala et al. 2008: 44). Seiskaris material och SLS 2092 är de enda samlingarna som både har samlats in genom intervjuer och har namn i fokus. Det oaktat gäller de problematiska drag som gäller enkätstudier i viss mån även namnen i dessa två samlingar. Dessutom är samlingarna rätt olika i det avseendet att några innehåller flera hundra namn och andra endast ett par namn.

Det man undrar mest är om alla insamlade namnen på riktigt är i allmänt bruk eller om de endast är tillfälliga bildningar som informanten har använt en gång eller kommit på när hen till exempel fyller i enkäten. Med till exempel slangsuffix som *-is* är det lätt att avleda nya ord i oändlighet. Vissa namn kan vara beskrivande, men de identifierar inte platsen på det sättet att de skulle fungera i vardagligt bruk. Speciellt primära namn kan vara sådana, till exempel *Slummen* som förekommer i materialet. Någon skulle knappast säga att ”jag bor i Slummen”. Även om namnet är i allmänt bruk, vet man genom enkätundersökningen oftast bara namnet, inte dess användningskontext, böjning eller etymologi för man inte kan fråga allt. Genomskinliga namn är en sak för sig för då ser man lätt hur namnen har uppstått. Ett bra exempel på genomskinliga inofficiella namn är *Stadi* för Helsingfors. Av andra namn kan informanten komma med så kallade folketymologier, dvs. förklaringar till namnets etymologi som är felaktiga fast de låter logiska. (Mielikäinen 2005: 31–32.) Egentligen kan man endast veta etymologin om den i

ett tidigt skede har antecknats, om namnet är genomskinligt eller om man själv eller någon i ens bekantskapskrets har kommit på namnet.

En beskrivning på kornet som Mielikäinen (2005: 33) har påpekat gäller hur stavning behandlas i enkätundersökningar. Hon påminner om att inte alla namn som är stavade på olika sätt är separata parallella varianter. De namn i mitt material som uttalas på samma sätt, till exempel *Muncca*, *Muncka* och *Munkka*, är ändå alla med i studiet för jag vill visa på hur många sätt ett namn kan stavas. Slutligen måste man komma ihåg att språkbrukare använder namn och inte tänker på kategorier som till exempel vilka namn som är officiella och vilka som är inofficiella. I SLS 2092 förekommer namnen *Pasila* och *Kallio* och i SLS 2230 *Kampen* som annars skulle vara med i mitt material för att de har samlats in som inofficiella namn och de är namn på stadsdelar, men jag har valt att utesluta dem eftersom de inte är inofficiella, utan officiella namn.

4 Resultat

I det här kapitlet presenterar jag resultaten av min studie av de inofficiella ortnamnen i Helsingfors som den svenskspråkiga befolkningen har använt under perioden som räcker från 1890-talet till år 2012. Jag granskar de inofficiella namnen ur tre olika synvinklar: den bildningsmässiga, den geografiska och den språkliga synvinkeln. Alla tre synvinklar innehåller även en historisk aspekt.

Jag anger inofficiella namnen såsom de förekommer i samlingar med kursiv. Inom apostrofer anger jag det officiella namnet och det som står i samlingen som officiellt namn om de skiljer sig från varandra. Jag tar inte ställning till hur namnen i samlingarna uttalas i den bemärkelsen att om det finns flera olika uttal på samma namn men de skrivs på samma sätt, hanterar jag namnen som ett namn. Den här frågan gäller endast SLS 2092. Däremot de inofficiella namnen som skrivs på olika sätt, men uttalas på samma sätt enligt svenskans uttalsregler, utgör ett namn, men jag presenterar alla stavningssätt. Jag ger exempel på sekundära namn men inte nödvändigtvis nämner alla. Däremot går jag igenom alla primära namn eftersom de är betydligt färre än de sekundära namnen. Fotnoterna presenterar samlingar där namnen förekommer. Jag har valt att använda fotnoter för att göra läsningen lättare.

4.1 Bildningsmässig synvinkel

I detta kapitel granskar jag hur namnen i mitt material har bildats. Jag delar in namnen i två huvudgrupper: sekundära och primära ortnamn. Som konstaterats tidigare i avsnitt 2.2.2 avses med sekundära namn sådana namn som är bildade genom att förkorta det officiella namnet eller att infoga en avledning till det stympade basnamnet och med primära namn sådana namn som antingen indicerar platsens art eller särdrag. (Ainiala et al. 2008: 138.)

4.1.1 Sekundära ortnamn

De flesta namn i mitt material är sekundära ortnamn. Det finns nämligen 134 sekundära och endast 39 primära namn. Överhuvudtaget är sekundära namn vanligare i urbana namnbestånd än primära namn (Ainiala et al. 2008: 138). Jag har valt att kategorisera sekundära namn efter bildningsmönster i tre grupper: slangartade former, kortformer och fonetiska varianter. Jag presenterar varje grupp i respektive avsnitt.

Slangartade former

De slangartade formerna är sådana som har bildats med ett *slangsuffix* eller som slutar med en så kallad *öppen obetonad stavelse*, dvs. en kort vokal. I inledningen nämnde jag att inofficiella ortnamn ofta kallas för slangortnamn. Det är värt att komma ihåg att termen inte är entydig. Speciellt inofficiella namn som slutar med ett *slangsuffix* ofta tolkas som slangortnamn. Det är ändå inte formen som gör dessa namn till slang utan kontexten. Namn som slutar med ett *slangsuffix* och även de som slutar med en öppen obetonad stavelse är sådana som ursprungligen har bildats och använts av människor som talar slang. Därför råkar dessa namn ha vissa gemensamma drag.

Slangsuffix är ett suffix som traditionellt förekommer i slang. Med hjälp av *slangsuffix* har man alltid bildat slangord. De vanligaste *slangsuffix* i Stadislang är enligt Paunonen (2000: 25) *-ari*, *-is*, *-ka* (*-ga*, *-kka*), *-tsa*, *-tsi*, *-tsu*, *-ski*, *-sku*, *-sa* och *-de*. Det finns ingen forskning om vilka som är de mest använda suffixen i svenska Helsingforsslang men man skulle kunna tro att det finns åtminstone flera suffix som är gemensamma för Stadislang och Helsingforsslang. Flera av de suffix som Paunonen nämner förekommer i mitt material.

Jag har valt att gruppera de *slangsuffix* som förekommer i mitt material enligt följande indelning: *-is*, *-ka* (*-ca*, *-ga*, *-kka*), *-an*, *-are/-ari*, *-li*, och *-XXu*, som

innehåller suffixen *-sku*, *-tsu* och *-u*. Tabell 4 visar hur många namn slutar på vilket suffix. Inte alla slangartade former kan sägas sluta med ett slangsuffix. Det finns även namn som slutar med endast en öppen obetonad stavelse. Naturligtvis slutar även alla slangsuffix utom *-is* och *-are/-ari* så, men med namn som slutar med en öppen obetonad stavelse menar jag endast namn som inte slutar med ett slangsuffix. De öppna obetonade stavelser som kan hittas bland sådana sekundära ortnamn som inte slutar med ett slangsuffix är *a*, *e*, och *u*. Suffixen *-ari/-are*, *-ka* och alla dess former samt *-is* är tämligen lätta att plocka från materialet eftersom de är tydliga och det finns inga former som man kan blanda ihop dem med. Bland andra suffix kan det vara svårt att urskilja vilka namn som slutar med vilket suffix eftersom det finns namn som kan placeras i flera grupper, men jag kommer att motivera i samband med vissa namn varför jag har valt att placera dem på det sättet jag gjort.

Tabell 4. Antalet namn enligt slangsuffix

Suffix	<i>-an</i>	<i>-are/-ari</i>	<i>-ka</i>	<i>-is</i>	<i>-li</i>	<i>-XXu</i>
Antalet namn	15	5	31	32	5	9

Det största antalet belägg, 32, finns bland namn som slutar med suffixet *-is*. *-Is* är ett av de mest produktiva suffixen i finsk Helsingfors slang (Paunonen 2000: 26) och ett av de äldsta och vanligaste suffixen i Stockholms slang (Kotsinas 2003: 223). Det har troligen kommit från latin som har många ord som slutar med *-is*. På 1800-talet var de pojkar som gick i skolan tvungna att läsa latin. Förmodligen började de lägga till ett *-is* i slutet av svenska ord för skojs skull och därmed skapades en språkform som lät underlig för dem som inte kunde latin. Sättet att bilda ord med *-is* spred sig efter hand även till andra grupper. (Kotsinas 2003: 223–224.)

Det finns ett mönster hur namn som slutar med suffix *-is* är konstruerade. Det spelar ingen roll om namnet kommer från det finskspråkiga eller svenskspråkiga officiella namnet. Stammen består av två till fem första bokstäverna beroende på det officiella

namnet. Det officiella namnet bestämmer hur mycket man behöver ha kvar av det. Om det officiella namnet börjar med en vokal, slutar stammen efter den första konsonanten eller konsonantkombinationen, som till exempel *Itis*⁶ 'Östra centrum, fi. Itäkeskus'. Om det officiella namnet börjar med en konsonant, slutar stammen efter den andra konsonanten eller konsonantkombinationen, som till exempel *Skiffis*⁷ 'Skifferholmen'.

Bland *is*-namnen finns det två namn, *Siltis* och *Pihlis*, som båda förekommer två gånger som inofficiella namn för två olika platser. Detta kan bero på att suffixet *-is* är det vanligaste suffixet bland slangartade formerna och ett traditionellt produktivt suffix. Alla förekomster av *Siltis* och *Pihlis* är från samma samling (SLS 2092).

Namnen *Siltis*⁸ 'Brobacka, fi. Siltämäki' och *Siltis*⁹ 'Broholmen, fi. Siltasaari' är identiska. Brobacka är ett delområde i norra Helsingfors som blev en del av Helsingfors först år 1946. Delområdet Broholmen som ligger i stadsdelen Berghäll har däremot varit en del av staden redan när staden flyttades till Estnäs år 1640 (Paunonen 2010: 826). Det som kallas för Hagnäs är egentligen ett till sina gränser icke definierat område i Broholmen. Som Hagnäs räknas ofta områdena kring Hagnäs torg, dvs. delområdet Broholmen och möjligen de sydligaste delarna av delområdet Linjerna.

*Pihlis*¹⁰ 'Rönnebacka, fi. Pihlajämäki' är ett inofficiellt namn för ett delområde i norra Helsingfors. *Pihlis*¹¹ 'Rönnskär[en], fi. Pihlajasaaret' kallas även en ögrupp som ligger i södra Helsingfors utanför Brunnsparken. Rönnebacka har varit en del av Helsingfors lika länge som Brobacka, dvs. från 1946. Rönnskärens historia som en del av staden är lika lång som Broholmens, sedan 1640-talet.

⁶ SLS 2092, SLS 2230

⁷ SLS 2092

⁸ SLS 2092

⁹ SLS 2092

¹⁰ SLS 2092

¹¹ SLS 2092

Båda *Siltis* och båda *Pihlis* har bildats från det finskspråkiga namnet. Bland de namn som har bildats från svenskspråkiga namn finns det inga dubletter. Detta kan bero på att den större finskspråkiga befolkningen senare har råkat bilda sådana inofficiella namn som redan har existerat. Den svenskspråkiga befolkningens inofficiella namn har varit mer etablerade, varför nya platser inte har fått samma namn i folkets mun.

Fem platser har två eller flera olika *is*-namn. Alla fall verkar vara sådana att det ena namnet har bildats från det svenskspråkiga och det andra från det finskspråkiga namnet. Det tidigare nämnda icke definierade området Hagnäs (fi. Hakaniemi) har fått namnen *Hagis*¹² och *Hakis*¹³. Militärön och stadsdelen Sandhamn (fi. Santahamina) kallas för *Sandis*¹⁴ och *Santis*¹⁵, ön Blåbärslandet (fi. Mustikkamaa) kallas för *Blåbis*¹⁶ och *Mustis*¹⁷. Även stadsdelen Kajsaniemi (fi. Kaisaniemi) har två *is*-namn: *Kaisis*¹⁸ och *Kajssis*¹⁹. Jag utgår från att *Kaisis* kommer från det finska namnet och *Kajssis* från det svenska namnet (se mera om namnens språk i 4.3). *Uunis*²⁰ och *Ugnssis*²¹, de inofficiella namnen för Ugnsholmen, skiljer sig mest från varandra. I namnet *Ugnssis* har bokstaven *s* (genitiv-*s*) fördubblats troligen på grund av att det är lättare att uttala på det sättet.

*Tjärisholmen*²³ 'Tjärholmen' är ett undantag bland *is*-namnen för suffixet *-is* förekommer i mitten av namnet. Ingenting has dessutom tagits bort från förledet, suffixet har bara lagts till efter det. Efterleden *-holmen* står möjligen kvar för att *Tjäris* inte skulle vara tillräckligt urskiljbart eller kanske har det funnits en annan plats som kallats för *Tjäris*. Tjärholmen förekommer i alla fall i formen *Tjäris* i en kolumn på tidskriften Ny tids webbsidor (Karlsson 2010).

¹² SLS 2092, SLS 2228

¹³ SLS 2092

¹⁴ SLS 2230

¹⁵ SLS 2092

¹⁶ Seiskari, SLS 2092

¹⁷ Seiskari

¹⁸ SLS 2092, SLS 2228

¹⁹ Seiskari

²⁰ SLS 2092

²¹ Seiskari, SLS 2092

²² SLS 2092

²³ SLS 2092

De inofficiella ortnamnen i den äldsta samlingen (SLS 165) i mitt material slutar alla med *-is*. Bara ett av dem, *Espis* 'Norra esplanadsgatan', är med i mitt studie. De andra, *Asis* 'anatomisalen', *Opris* 'operakällaren', *Sosis* 'Societetshuset' samt *Syndis* 'Sundholms kafé' faller inte under de namn på platser som jag har valt att undersöka. De ovannämnda namnen är namn på t.ex. byggnader eller företag och mitt material innehåller som tidigare nämnts endast stadsdelar, bostadsområden, och öar samt namn på Esplanadparken och staden Helsingfors.

Suffixet *-ka* uppvisar de flesta varianterna, dvs. *-ca*, *-ga*, *-kka*, och *-kä*. Det finns ett belägg mindre än namn med *is*-suffix, dvs. 31. Enligt Paunonen (2000: 36) har *-ka* av tradition varit ett vanligt suffix bland ortnamn. I materialet finns det varianter av samma namn med flera av de fyra olika suffixformerna. Bildningsmönstret är likadant som med *is*-suffix, men denna grupp har två olika sätt att bilda namnet. Det finns några namn som har ett likadant mönster som det ovannämnda, dvs. Munksnäs (t.ex. *Munkka*), Sörnäs (t.ex. *Sörkka*) och Vallgård (*Valkka*²⁴). De två första har flera varianter, men stammen är den samma, *Mun* respektive *Sör*.

Alla andra belägg har bokstaven *i* före suffixet även om den inte skulle höra till stammen, det vill säga den delen av det officiella namnet som finns kvar i det inofficiella namnet. Till exempel alla varianter av Tölö (*Tölika*²⁵, *Tölikan*²⁶, *Tölikka*²⁷, *Tölikkä*²⁸ och *Tölikä*²⁹) och namnet *Sandika*³⁰ har ett *i* före suffixet. Vissa namn har *tsi* (*tchi*) mellan stammen och suffixet. I *Bräntchikan* och *Bräntsika* 'Brändö' finns det *tchi* respektive *tsi* mellan stammen och suffixet. Eftersom inofficiella ortnamn har använts nästan enbart i talspråket, antar jag att sådana här bokstavskombinationer (*i* och *tsi/tchi*) har kommit till för att det har varit lättare att uttala namnen med dem.

²⁴ SLS 2228

²⁵ Seiskari, SLS 2228

²⁶ Seiskari, SLS 2230

²⁷ SLS 2092, SLS 2230

²⁸ SLS 2092

²⁹ Seiskari, SLS 2230

³⁰ SLS 2092

Även om *Munca*[31](#), *Munca*[32](#), *Munkka*[33](#) och *Munkkan*[34](#) alla syftar till stadsdelen

Munksnäs (fi. Munkkiniemi), finns det ett liknande namn som inte gör det. *Prolemunkka*[35](#) 'Munkshöjden' är ett inofficiellt namn som här drag av både sekundära och primära namn. Antagligen syftar namnet till att Munkshöjden är den delen av Munksnäs där fattigare människor bor. Samlingens kommentarer berättar att namnet kommer från proletär, dvs. en medlem av proletariatet, samhällsklassen som inte äger någonting. Efterleden *munkka* kommer antingen från platsens officiella namn Munkshöjden (fi. Munkkivuori) eller från Munksnäs. Namngivningsgrunden är platsens användare (Ainiala et al. 2008: 142), likadana namn presenteras som en kategori av de primära namnen.

I denna grupp ingår de kanske mest omtvistade "slangnamnen" bland finskspråkiga, dvs. *Sörkka*[36](#) och *Sörkkä*[37](#) för Sörnäs (fi. Sörnäinen) (Paunonen 2000: 27). Det första inofficiella namnet med bokstaven *a* i slutet förekommer även i formerna *Sörckan*[38](#) och *Sörkan*[39](#) i mitt material. Sörnäs hör till den gamla slangens kärnområde och kan anses vara en del av det essentiella slangnamnbeståndet. *Sörkka* med *a* i slutet strider mot finskans vokalharmoni och kan vara svårt att uttala. Vokalharmonin är orsaken till varför Kvarnbackens (fi. Myllypuro) inofficiella namn *Myllikä*[40](#) slutar med *-kä* och inte *-ka*. Två av fem inofficiella namn på Tölö i denna grupp slutar också med *-kä*. *Tölikkä* och *Tölikä*, så som *Myllikä* samt *Sörkkä* har troligen fötts i finskspråkigas munnar eftersom namn som strider mot vokalharmonin är svårare att uttala.

[31](#) SLS 2228, SLS 2230

[32](#) SLS 2228, SLS 2230

[33](#) SLS 2092, SLS 2230,

[34](#) SLS 2092

[35](#) SLS 2092

[36](#) SLS 2092, SLS 2230

[37](#) FMK 199, SLS 2092, SLS 2230

[38](#) SLS 2228

[39](#) SLS 2228

[40](#) SLS 2092

Suffixet *-an* har tillsammans med suffixet *-is* traditionellt varit de vanligaste suffixen i inofficiella namn i Stockholm (Ståhle 1981: 138). Den finlandssvenska Helsingforsslangen har tagit influens ordmässigt, men även suffixmässigt från Stockholmslang. Tydliga exempel på namn med *an*-suffix i mitt material är *Blåban*⁴¹ 'Blåbärslandet', *Djuran*⁴² 'Djurgården' och *Högan*⁴³ 'Högholmen'. Efter den andra konsonanten eller konsonantkombinationen i officiella namn har man igen lagt till suffixet.

Paunonen (2000) nämner inte *-an* bland de suffix som används i Stadislangen. Dessutom finns det i mitt material inga *an*-namn där stammen kommer från det finska inofficiella namnet. Därför vågar jag påstå att *-an* är helt och hållet ett svenskt suffix. Ståhle (1981) nämner att *-an* består är egentligen bestämd form singularis av svaga feminina på *-a*. Det förekommer även bland slanguttryck som *bibblan* 'biblioteket' och *sjukan* 'sjukhuset, -stugan'. (Ståhle 1981: 141.) Som jag konstaterade i början av detta kapitel, slutar vissa namn med en öppen obetonad stavelse. Rätt många platser har ett inofficiellt namn som slutar med *-an* och ett inofficiellt namn som slutar med ett öppet obetonat *a* och det ser ut som att bara den bestämda slutartikeln har fallit bort. *Druma*⁴⁴ och *Druman*⁴⁵ för Drumsö, *Espa*⁴⁶ och *Espan*⁴⁷ för Esplanaden samt *Röba*⁴⁸ och *Röban*⁴⁹ för Rödbergen är exempel på detta. Dessutom finns det platser som inte har ett *an*-namn utan endast ett eller flera inofficiella namn som slutar med ett öppet obetonat *a*. Här har vi till exempel *Hesa*⁵⁰ 'Helsingfors', *Krona*⁵¹ och *Kruna*⁵² för Kronohagen (fi. Kruununhaka) samt *Rusa* 'Brunakärr, fi. Ruskeasu'. Bland de vanligaste suffixen i Stadislangen finns *-sa* som möjligen kan förekomma i namnen *Hesa* och *Rusa*.

⁴¹ Seiskari

⁴² FMK 199, FMK 256, SLS 2230

⁴³ SLS 2092

⁴⁴ SLS 2092, SLS 2230

⁴⁵ SLS 2092, SLS 2230

⁴⁶ Seiskari, SLS 2092

⁴⁷ SLS 2092, SLS 2230

⁴⁸ Seiskari

⁴⁹ Seiskari

⁵⁰ FMK 199, FMK 256, Seiskari, SLS 2092, SLS 2228, SLS 2230

⁵¹ SLS 2092

⁵² Seiskari

Även *-are/-ari* är ett typiskt slangsuffix (Paunonen 2000: 25). Formen *-are* förekommer i den svenska slangen och *-ari* i den finska slangen. I mitt material finns det ändå endast fem namn bildade med detta suffix. *Siilari*⁵³ 'Igelkottsvägen' har fått sin stam från finska namnet 'Siilitie' och slangsuffixet i finska formen *-ari*. Även *Lappari*⁵⁴ 'Lappviken, fi. Lapinlahti' har den finska formen *-ari*, men det är omöjligt att endast på basis av namnet säga om stammen kommer från det svenska eller det finska officiella namnet. Man kan ändå generalisera att namn som slutar med suffixet *-ari* här fått stammen från det finska officiella namnet. Å andra sidan finns det inga namn som slutar med *-are* som ha fått stammen från det svenska officiella namnet. *Kaivaren*⁵⁵ 'Brunnsparken' som förekommer i materialet även i formen *Kaivarn*⁵⁶ har det karakteristiska svenska suffixet *are* även om *Kaivarens* och *Kaivarns* stam kommer från det finskspråkiga namnet 'Kaivopuisto'. Den helfinska versionen *Kaivari*⁵⁷ förekommer endast i Seiskaris material. Till skillnad från det finskspråkiga namnet *Kaivari*, finns *Kaivaren* i bestämd form. I formen *Kaivarn* har bokstaven *e* i den bestämda slutartikeln fallit bort. Dessutom finns det namnet *Lare*⁵⁸ 'Drumsö, fi. Lauttasaari' som inte nödvändigtvis kan sägas innehålla suffixet *-are* även om det ser ut så. Det kan vara också frågan om ett öppet obetonat *e*. Namnet *Lare* förekommer inte i *Stadin mestat* (Paunonen 2010: 465) vilket får mig tänka att möjligen har namnet använts enbart av den svenskspråkiga befolkningen även om stammen kommer från det finska namnet Lauttasaari.

I mitt material förekommer det flera sekundära namn som slutar med bokstaven *u*. I de flesta fallen handlar det om suffix som slutar med *u*. Paunonen nämner (2000: 25) *-sku* och *-tsu* bland de vanligaste slangsuffixen. Dessutom finns det bokstavskombinationerna *-ku*, *-ru* och *-su* som möjligen faller under suffixet *-u* eller det handlar om ett öppet obetonat *u*. Av dessa alla är *tsu* det vanligaste suffixet i mitt material. *Artsu*⁵⁹ 'Arabiastraden, fi. Arabianranta', *Hietsu*⁶⁰ 'Sandudd, fi.

⁵³ SLS 2092

⁵⁴ Seiskari

⁵⁵ SLS 2092

⁵⁶ SLS 2092

⁵⁷ Seiskari

⁵⁸ SLS 2092

⁵⁹ SLS 2228

⁶⁰ SLS 2230

Hietaniemi', *Hietsu*[61](#) 'Sandviken, fi. Hietalahti' och *Kantsu*[62](#) 'Gamlas, fi. Kannelmäki' kommer alla möjligen från det finska officiella namnet. *Artsu* är ett oklart fall (se mera i avsnitt 4.3.3). Det finns inga bindningsbokstäver, utan stammen sammanbinds direkt med suffixet. I materialet finns det endast ett namn med suffixet *-sku*: *Pitsku*[63](#) 'Sockenbacka, fi. Pitäjänmäki', som även är ett finskinfluerat namn. I Stadislangens slutar överhuvudtaget många ord med suffixet *-u* (VISK § 219). *Meikku*[64](#) för Mejlans (fi. Meilahti) slutar med *-kku* och *Puksu*[65](#) 'Bocksbacka, fi. Pukinmäki' med *-su*. Såsom *Lare* som jag nämnde bland *-are/are-namn* har även *Laru*[66](#) 'Drumsö' fått sin form från det finskspråkiga namnet 'Lauttasaari'. Hittills har alla inofficiella namn som slutar med bokstaven *u* fått sin stam från finska inofficiella namn. *Dekru*[67](#) och *Tekru*[68](#) 'Degerö' är de enda namnen där stammen kommer från det svenskspråkiga officiella namnet. *G* har hårdnat till *k* och den andra bokstaven *e* har fallit bort. I det här fallet skulle jag säga att det är frågan om ett öppet obetonat *u* och inte ett suffix.

Suffixet *-li* förekommer inte bland de vanligaste slangsuffixen (Paunonen 2000), men det finns fem inofficiella namn som innehåller det här suffixet. *-Li* används bland affektiv ordbildning i finskan, i till exempel orden *vauveli* 'knosing' och *kisuli* 'kissemissa' (VISK § 212). *Gammeli*[69](#) 'Gammelstaden', *Hageli*[70](#) 'Hagnäs' samt *Ågeli*[71](#) och *Åggeli*[72](#) för Åggelby slutar med *-eli* och *Heruli*[73](#) 'Hermanstad, fi. Hermann' med *-uli*.

[61](#) Seiskari

[62](#) SLS 2092

[63](#) SLS 2092

[64](#) SLS 2092, SLS 2228

[65](#) SLS 2092

[66](#) SLS 2092

[67](#) SLS 2092

[68](#) SLS 2092

[69](#) SLS 2228

[70](#) SLS 2092

[71](#) SLS 2092, SLS 2228

[72](#) FMK 256

[73](#) SLS 2228

Namnet *Suokki*⁷⁴ är ett undantag eftersom suffixet *-kki* nämns inte i samband med de andra suffixena. Namnet förekommer även i formen *Suockis*⁷⁵ och det verkar vara så att man har lagt till *is*-suffix efter *cki*-suffix som bara är ett annat sätt att stava *-kki*. Båda är med i *Stadin mestat*, men *Suockis* är stavat *Suokkis* (Paunonen 2010: 992).

Bland slangsuffixen *-are* och *-ka* (*-ca*, *-ga*, *-kka*) finns det namn som slutar med den bestämda slutartikeln *n*. Dessutom innehåller suffixet *-an* en slutartikel redan i sig. Namnen slutar alltså med *-a* eller *-e* före slutartikeln, men inte *-is*, *-u* eller *-i*. Namn som slutar med en bestämd slutartikel skulle kunna anses vara sådana som är allmänt kända. Å andra sidan det inofficiella namnet som förekommer i flesta samlingar, *Hesa*, slutar inte med en bestämd slutartikel. Inte heller har alla officiella namn, till exempel Brändö, Drumsö och Sörnäs, en bestämd slutartikel. Det kan till exempel vara frågan om genitiv i bestämningsleden varför huvudleden inte kan ha en bestämd slutartikel. Även om de mer kända inofficiella namnen skulle ha en slutartikel på grund av välkändheten, kan det också vara så att man har en tendens att lägga till ett *n* i slutet av namnet om det bara går att göra.

Kortformer

Kortformer har formats genom att man tagit bort bokstäver från mitten och/eller slutet av namnet. Inga stavelser eller bokstäver har lagts till. I mitt material finns det tio kortformer som representerar tre olika sätt att förkorta namn.

En avbrytning är en kortform som har förkortats i slutet, åtminstone den första bokstaven har behållits (Svenska skrivregler 2001: 107). Det finns fyra sådana i mitt material. I namnet *Tapuli*⁷⁶ 'Stapelstaden' har helt enkelt efterleden från det finskspråkiga namnet 'Tapulikaupunki' fallit bort. Ett liknande bortfall har hänt i

⁷⁴ Seiskari, SLS 2092

⁷⁵ Seiskari

⁷⁶ SLS 2092

namnen *Mosa*⁷⁷ 'Mosabacka' och *Bruna*⁷⁸ 'Brunakärr'. *Ågge*⁷⁹ 'Åggelby' har bildats genom att man tagit bort både efterleden *-by* och den sista bokstaven i förleden *Åggel*.

*Espen*⁸⁰, *H:fors*⁸¹, *Håfors*⁸², *Koby*⁸³ och *Norrhaga*⁸⁴ har förkortats i mitten av det officiella namnet dvs. de är alla *sammandragningar*. Det är kännetecknande för *en sammandragning* att åtminstone den första och den sista bokstaven blir kvar (Svenska skrivregler 2001: 108). I samtliga namn har förleden förkortats och efterleden förblivit oförändrad.

Espen 'Esplanaden, officiellt Esplanadsparken' kan räknas som en sammandragning där bokstäverna efter *Esp-* och före den bestämda slutartikeln *-en* har fallit bort. Namnet liknar också sådana namn som slutar med en öppen obetonad stavelse *e*. Egentligen skulle jag ha kunnat placera *Espen* bland dem för man kan föreställa sig att namnets stam är *Espe-* och den bestämda slutartikeln ha lagts till för att det är frågan om en plats som alla vet.

I *H:fors* 'Helsingfors' har kolonet ersatt bokstäverna efter initialen *H* i förledet *Helsing*. Namnen *H:fors* och *Håfors* kan egentligen räknas som två olika sätt att skriva samma namnform för de, enligt informanternas uppgifter i SLS 2092, uttalas på samma sätt. Inofficiella ortnamn används mest i tal varför det egentligen inte spelar någon roll hur de stavas. Faktum är emellertid att nuförtiden använder man inofficiella namn även i skrift vilket betyder att det är lättare om det finns färre stavningar, helst bara en. Jag har någon gång stött på att *H:fors* används till och med som en inofficiell förkortning av Helsingfors i officiellare sammanhang.

⁷⁷ SLS 2228

⁷⁸ SLS 2092

⁷⁹ SLS 2092

⁸⁰ Seiskari, SLS 2041, SLS 2092, SLS 2230

⁸¹ Seiskari, SLS 2092, SLS 2230

⁸² SLS 2092

⁸³ SLS 2230

⁸⁴ SLS 2092

Koby 'Kottby' har bildats genom att lämna bort *tt* från förleden *Kott*. I materialet framgår det inte hur det inofficiella namnet uttalas: [kå(:)by] eller [ko(:)by]. Det senare alternativet som möjligen hänvisar till nötdjuret skulle falla under gruppen fonetiska varianter. *Norrhaga* är det enda fall där även ett mellanslag har fallit bort. *Norra* har reducerats till *Norr* och *Haga* sammanslutits till det.

ÖC⁸⁵ skiljer sig från de ovannämnda kortformerna för det har förkortats rätt mycket både i mitten och i slutet. *ÖC* är egentligen *en initialförkortning*, dvs. en förkortning som bildats av begynnelsebokstäverna av namnet Östra Centrum (Svenska skrivregler 2001: 109). För att man ska kunna bilda en initialförkortning av ett namn behöver det ha åtminstone två delar. Det går inte att bilda en initialförkortning av till exempel namnet *Helsingfors* för att *H* inte är tillräckligt specifikt som namn.

Fonetiska varianter

Den tredje gruppen omfattar de inofficiella namn som är fonetiska varianter. Alla belägg i mitt material kan ses som förvrängningar. Några av namnen kan ses som ironiska, pejorativa eller vulgära, såsom fonetiska varianter ofta är (Ainiala et al. 2008: 140). Alla utom två namn (*Rööperi* och *Rööberi*) i denna grupp är endast från SLS 2092 och av dem som är från SLS 2092 alla utom ett namn (*Likholmen*) har kommit från endast en informant. Urvalet är för liten för att man skulle kunna dra allmänna slutsatser, men fonetiska varianter verkar inte vara speciellt vanliga. Det är också möjligt att inte bara har kommit fram i samband med insamlingarna.

I kommentarer av två namn framkommer det hur namnen har uppstått. Det är rätt enkelt att se hur Kottby (fi. Käpylä) har blivit *Räpylä Köttby*⁸⁶, men historien bakom namnet belyser fallet: "På stationsskylten hade någon bättrat på texten "Käpylä Kottby" så att det alltid stod Räpylä Köttby." Paunonen (2010: 449)

⁸⁵ SLS 2092

⁸⁶ SLS 2092

nämner de inofficiella namnen Tšöttby och *Tsöttbyy* som antagligen uttalas på samma sätt som Köttby. Lika enkelt som *Käpylä Kottby* blir *Räpylä Köttby* kan Sockenbacka vara *Sockerbacka*⁸⁷, men enligt informanten är det inte bara likheten mellan orden socken och socker som det handlar om. Här har vi ett exempel på ett pejorativt namn:

”När vi åkte till simskolan i Britas, delade vi buss med barnen från Sockenbacka, som vi tyckte att var ovanligt feta, de kanske till och med åt godis i bussen, därav öknamnet sockerbackabarnen och Sockerbacka. ”

Det är svårt att säga hur *Bögländ*⁸⁸ 'Böle' har uppstått, med troligen har det att göra med antingen stadsdelens egenskaper eller de människor som bor där. Utan att veta historien bakom namnet *Härtsegåvina*⁸⁹ 'Hertonäs' kan man bara gissa att det likadana uttalet i början av båda orden har fungerat som inspiration.

Två namn på holmar, *Likholmen*⁹⁰ '[Stora] Lekholmen' och *Råttholmen*⁹¹ 'Råholmen', är prototypiska fonetiska varianter med en ironisk betydelse. I namnets kommentarer står det att på *Likholmen* hålls skriftskolläger. Detta kan säga någonting om namnbrukarnas, dvs. antagligen ungdomarnas, attityd mot platsen. Å andra sidan har den bredvidliggande Lilla Lekholmen förekommit på en karta från 1841 som Lilla Likholmen (Karttjänst). På *Råttholmen* ligger en hundpark med en badstrand för hundar. Månne namnet avspeglar en negativ attityd mot hundar. Även i namnet *Mummovuori*⁹² 'Munkshöjden, fi. Munkkivuori' har huvudleden blivit kvar och bestämningsleden förvrängts. Orden *mummo* (mormor el. gumma) och *munkki* (munk) börjar likadant så man kan säga att namnet *Mummovuori* är en fonetisk variant. Det är en blandning av ett sekundärt och ett primärt namn eftersom enligt samlingens kommentar hänvisar *mummo* till delområdet Munkshöjdens

⁸⁷ SLS 2092

⁸⁸ SLS 2092

⁸⁹ SLS 2092

⁹⁰ SLS 2092

⁹¹ SLS 2092

⁹² SLS 2092

invånare: ”här bor nuförtiden mest pensionärer”. Se mera om liknande fall i avsnittet *Platsens förhållande till människan som namngivningsgrund* i 4.1.2. Orden i namnet kan ersättas även med synonyma ord eller ord som har en närliggande betydelse (Ainiala et al. 2008: 140. I mitt material finns det ett exempel: *Gärdobacka* ’Grindbacka’. Gärd och grind anknyter båda till odlingsmark.

Namnen *Rööberi*⁹³ samt *Rööperi*⁹⁴ ’Rödbergen’ är de enda namn som förekommer i andra samlingar än SLS 2092. Det officiella namnet verkar ha anpassat sig till finskans uttal. Ö-ljudet har fördubblats för att motsvara hur dubbelvokaler skrivs i finskan. I namnet *Rööperi* har *d* och *b*, som är främmande för finskan, assimilerats till *p* eller snarare har ljudet *d* fallit bort och *b* hårdnat till *p*. Ordet *-bergen* har slutligen förkortats till *-peri*. I namnet *Rööberi* har *-bergen* blivit *-beri*. Man kan beskriva detta fenomen som fonetisk stavning. Enligt Paunonen (2010: 760) har det folkliga namnet *Rööperi* blivit befast redan kring 1870. Det är även värt att komma ihåg att till exempel Lappviken har kallats för *Lapviiki* eller *Lapviikki* bland de finskspråkiga vid sekelskiftet 1900 (Paunonen 2010: 464). Det är frågan om en likadan fonetisk stavning som i namnen *Rööberi* och *Rööperi*.

4.1.2 Primära ortnamn

Som jag konstaterade i början av föregående avsnitt, är sekundära ortnamn bildade direkt från det officiella namnet. Primära ortnamn är tvärtom bildade oberoende av det officiella namnet och indicerar antingen platsens art eller särdrag (se mera avsnitt 2.2.2). Alla primära namn, till exempel gathörn, har inte ens en officiell parallell (Ainiala et al. 2008: 137). En stor del av de primära namnen är egentligen svenskspråkiga *appellativ* (*artnamn*) som har börjat fungera som *proprier* (*egennamn*). Jag har valt att kategorisera de primära ortnamnen i mitt material i fem olika grupper. En grupp består av namn som indicerar just platsens art. De övriga

⁹³ Seiskari

⁹⁴ SLS 2092, SLS 2230, Seiskari

fyra grupperna innehåller namn som indicerar platsens särdrag och indelas enligt namngivningsgrund som kan vara platsens läge, någonting som ligger på platsen, platsens egenskap samt platsens förhållande till människan. (Ainiala et al. 2008: 140).

Jag berättar först om namn som indicerar platsens art. Därefter går jag igenom de namn som kommer från platsens läge samt någonting som ligger på platsen. Enligt Ainiala et al. (2008: 141) är dessa två namngivningsgrunder mer sällsynta i stadsmiljön. Däremot är namn som kommer från platsens egenskap eller förhållande till människan vanligare. Jag slutar kapitlet med att berätta om dessa två grupper.

Namn som indicerar platsens art

Namnen i den första gruppen indicerar platsens art. Sådana namn måste vara tillräckligt entydiga för att de skulle kunna identifiera en viss plats. Till exempel namn som *Kiosken* fungerar rätt dåligt för att identifiera en viss kiosk i allmänare sammanhang, men namnet kan etablera sig i snäva kretsar. *Villat*⁹⁵ för Gräsviksvillorna är inte heller ett tillräckligt identifierbart namn eftersom det finns flera andra villaområden redan i Helsingfors.

I mitt material förekommer det *Stadi*⁹⁶, *Stadin*⁹⁷ och *Stan*⁹⁸ för Helsingfors som tillhör denna grupp. Det finns även *Stadi*⁹⁹ och *Stan*¹⁰⁰ för innerstaden. Här har vi två namn, *Stadi* och *Stan*, som ser likadana ut men båda syftar till både Helsingfors och innerstaden. Dessa sammanlagt fem namn som egentligen är bara tre olika

⁹⁵ SLS 2092

⁹⁶ Seiskari, SLS 2092, SLS 2228

⁹⁷ SLS 2092, SLS 2228, SLS 2230

⁹⁸ SLS 2092, SLS 2230

⁹⁹ NP, SLS 2092

¹⁰⁰ SLS 2092, SLS 2230

former kommer alla från det svenska ordet *stad*. Namnen *City*¹⁰¹ och *Cityn*¹⁰² för innerstaden kommer för sin del från det engelska ordet *city*.

*Lande*¹⁰³, ett motsatt namn till de ovannämnda namnen för innerstaden, är enligt informanten ”allt som ligger utanför centrum, Haga, Drumsö, Brändö...”. Jag antar att hen menar att Haga, Drumsö och Brändö hör till landet, dvs. ligger utanför centrum för de tre stadsdelarna hör inte till innerstaden enligt den definition jag använder (se mera avsnitt 4.2.1). Det kan nämligen vara möjligt att förstå att *Lande* är det som ligger utanför centrum, Haga, Drumsö, Brändö m.m. eftersom det inte finns ett kolon efter ordet *centrum*.

Namnet *Lande* är en aning problematiskt eftersom det är frågan om ett standarduttryck som inte nödvändigtvis är tillräckligt identifierbart. I materialet finns det namnet *Stadi* för både innerstaden och staden Helsingfors. Beroende på synvinkeln kan även *Lande* beteckna antingen det som ligger utanför innerstaden eller utanför staden Helsingfors även om det endast finns en referent för namnet *Lande*. *Stadi* och *Lande* innefattar en stereotyp uppfattning om till exempel hurdana människor som bor i *Stadi* eller på *Lande*. Man kan generalisera att stadsborna har tillägnat sig en urban livsstil som är framstegsvänlig och före sin tid, men å andra sidan är högmodiga och till och med självtillräckliga. Lantborna är stereotypiskt konservativa och vänliga, men å andra sidan till och med ociviliserade. Sådana stereotyper, som förstås inte stämmer generellt, sitter antagligen hårt i synnerhet bland de som är barnfödda i storstäder, speciellt i huvudstaden samt de som har vuxit upp i den glesaste landsbygden. Sådana uppfattningar kan få stöd av vissa fenomen i populärkultur, till exempel frågesporten Stadi vs. Lande. Å andra sidan kan de även skingra de stereotypa uppfattningarna.

Platsens läge som namngivningsgrund

¹⁰¹ SLS 2092, SLS 2230

¹⁰² SLS 2092

¹⁰³ SLS 2092

Den andra gruppen består av sådana inofficiella namn som beskriver platsens läge på något sätt. Alla namn råkar vara även sådana som indicerar platsens läge i förhållande till en annan plats. Namnet *Norra Munksnäs*¹⁰⁴ betecknar delområdet Munkshöjden i Munksnäs. Enligt informanten ”kallades Munkshöjden Norra Munksnäs när det byggdes”. Munkshöjden kan betraktas som beläget i norra delen av Munksnäs. De frasartade namnen *Andra sidan Långa bron*¹⁰⁵, *Bakom Långa bron*¹⁰⁶ och *På andra sidan långa bron*¹⁰⁷ [så!] hänvisar till ”område på andra sidan Långa bron, sett från centrum”, dvs. de tidigare arbetarstadsdelarna ”Berghäll, Hagnäs osv.”

Någonting som ligger på platsen som namngivningsgrund

Platserna i den tredje gruppen har fått sitt namn från någonting närliggande. Vissa platser har fått sitt namn efter en plats som ligger nära, till exempel gården som ligger vid en å har börjat kallas med åns namn (Ainiala et al. 2008: 104). Då är det frågan om metonymiska namn och sådana är namnen i denna grupp. Endast tre namn räknas höra hit vilket stödjer det antagande att denna namngivningsgrund inte är speciellt vanlig. I två fall har segelsällskapens namn blivit namn på deras klubbholmar. Nyländska Jaktklubbens förkortning *NJK*¹⁰⁸ har blivit ett inofficiellt namn för Blekholmen. På samma sätt har man börjat kalla Skifferholmen för *HSS*¹⁰⁹ efter Helsingfors segelsällskaps förkortning. *Simmis*¹¹⁰ ’Ugnsholmen’ kommer från namnet på Helsingfors simsällskap som hade verksamhet på Ugnsholmen. Egentligen är *Simmis* ett likadant namn som alla sekundära namn som slutar med *is*-suffix. Att namnet inte kommer från Ugnsholmen gör det till ett primärt namn.

¹⁰⁴ SLS 2092

¹⁰⁵ SLS 2092

¹⁰⁶ SLS 2092

¹⁰⁷ SLS 2092

¹⁰⁸ SLS 2092

¹⁰⁹ SLS 2092

¹¹⁰ Seiskari

Platsens egenskap som namngivningsgrund

En vanlig namngivningsgrund bland primära namn är platsens egenskap, ofta dess utseende. De utgör den fjärde gruppen. Det inofficiella namnet kan till exempel innehålla ett adjektiv som beskriver platsen. *Fina Eira*¹¹¹ har inget officiellt namn i samlingen, men informanten har hänvisat till ”Engelplatsen och området närmast runt den”. Området ligger i stadsdelen Eira där det finns dyrbara lägenheter. Om namnet skulle hänvisa till stadsdelen Eira, borde det kategoriseras som ett sekundärt namn. Det inofficiella namnet *Gamla Munksnäs*¹¹² har inte heller ett officiellt namn i samlingen, men det finns ett delområde med samma namn i stadsdelen Munksnäs. Informanten har beskrivit platsen på följande sätt: ”kvarteren runt Kadettskolan, en del av Munksnäs Allé, Frosterus kreationer”. Frosterus kreationer hänvisar antagligen till arkitekten Sigurd Frosterus, men han ritade inga byggnader i Munksnäs. Informanten har troligen blandat ihop honom och arkitekten Eliel Saarinen som har ritat till exempel Kadettskolan och flera andra byggnader i området. Saarinen skapade även en stadsplan över Munksnäs-Haga på 1910-talet, men den blev aldrig av i sin helhet. De äldsta kvarliggande byggnaderna i Munksnäs ligger just i delområdet Gamla Munksnäs. (Hackzell 2001: 8–10.) Utan informantens kommentar skulle namnet vara enbart ett officiellt som inte skulle höra till studiet.

Det är möjligt att beskriva platsens egenskaper även utan något adjektiv, med på annat sätt beskrivande uttryck. Det inofficiella namnet *Kallion Kukkula*¹¹³ betecknar ett av stadsdelen Berghälls (fi. Kallio) delområden, dvs. Torkelbacken. Delområdet ligger verkligen lite högre upp än de övriga delarna av Berghäll så som *Kukkula* (sv. kulle) låter förstå. Det finns till och med en känd sång som heter ”Kalliolle kukkulalle”. Byggnader eller lägenheter i ett visst område kan inspirera ge namn till hela område. *Betonia*¹¹⁴ ’Östra Böle’ där det finns ”fula

¹¹¹ SLS 2092

¹¹² SLS 2092

¹¹³ SLS 2092

¹¹⁴ SLS 2092

betongbyggnader” och *Skatteghettot*¹¹⁵ ’Havshagen’ där det finns ”dyra lägenheter” är sådana namn. Informantens kommentar om dyra lägenheter känns på något sätt överraskande. Själv hade jag gissat att *Skatte-* kommer från skatteverkets huvudbyggnad som senare har flyttat bort och *-ghetto* från byggnadernas utseende.

Vissa platser har s.k. *metaforiskt transfererade namn* som sina inofficiella namn. De är namn som på något sätt jämförs med andra platser namngivarna har känt eller haft en uppfattning om. (Ainiala et al. 2008: 141.) *Klondyke*¹¹⁶ ’fi. Kannelkylä’ är ett litet bostadsområde i norra Gamlas. Enligt informanten ”bildar små röda nybyggda hus en stor labyrint”. Regionen Klondike (eller Klondyke), som ligger i nordvästra Kanada, är känt för guldrushen i slutet av 1800-talet. Kopplingen mellan bostadsområdet och regionen är oklar. Möjligen påminner byggnaderna i Dawson City, som ligger i Klondike, byggnaderna i Kannelkylä. Namnet *Wannabe-Venedig*¹¹⁷ ’Gräsviken’ hänvisar troligen till Gräsvikens kanal som flyter genom delområdet Gräsviken. Likaså finns det kanaler i staden Venedig i Italien, visserligen mycket flera än i Gräsviken. ”Wannabe” syftar till att Gräsviken skulle försöka vara som Venedig. *Bronx*¹¹⁸ och *Bronxen*¹¹⁹ är inofficiella namn på områden ”på andra sidan Långa bron där man får billig öl”. Stadsdelen Bronx i New York är illa känt för områdets höga kriminalitet (Ainiala et al. 2008: 104).

Platsens egenskap kan vara någonting annat än utseendemässig. *Hundramarksvillorna*¹²⁰ ’Gräsviksvillorna’ har fått sitt namn från ett hundra marks avgift som gav rätten till att hyra en lägenhet. Jag nämnde tidigare att *Villat* för Gräsviksvillorna möjligen inte är ett tillräckligt identifierbart namn eftersom det finns flera trähusområden. Inte ens Hundramarksvillorna är ett unikt namn för ett trähusområde med samma hundra marks avgift låg i Åshöjden. Paunonen (2010) berättar att båda områden har kallats med till exempel namnen *Sadikat* och *Satasen villat* samt *Sadan markan villat* som är en ordagrann motsvarighet till

¹¹⁵ SLS 2092

¹¹⁶ SLS 2092

¹¹⁷ SLS 2092

¹¹⁸ SLS 2092

¹¹⁹ SLS 2092

¹²⁰ Seiskari, SLS 2092

Hundramarksvillorna. Villorna i Gräsviken byggdes redan på 1880-talet och finns fortfarande kvar. Tyvärr har villorna i Åshöjden, som byggdes två decennier senare, rivits ner på 1960-talet. (Paunonen 2010: 764–765.)

Platsens förhållande till människan som namngivningsgrund

I den femte och sista gruppen finns det namn som har influerats av platsens förhållande till människan. Den här namngivningsgrunden är också rätt vanlig. Jag nämnde de metaforiskt transfererade namnen redan i samband med platser som har fått sitt namn enligt deras egenskaper. Metaforiskt transfererade namn förekommer också i denna grupp. *Mogadishu*¹²¹ och *Lilla Pakistan*¹²² har sina förebilder i länder varifrån ett betydande antal invandrare har kommit. Enligt informanter har många pakistanier bosatt sig i ett specifikt bostadsområde i Lillhoplax och ett stort antal somalier bor i Havsrastböle.

*Finland*¹²³ är förstås ett officiellt namn för landet, men i det här fallet betecknar det staden Helsingfors. Informanten kan ha en viss attityd mot övriga landet, vilket kommer fram i kommentaren: ”Ibland frågar jag av misstag någon om den har kommit tillbaka till Finland, när de har varit utanför Helsingfors.” Jag diskuterade den här typens attityder i samband med namnen *Stadi* och *Lande* i avsnitt om *Namn som indicerar platsens art*. Egentligen är *Finland* inte ett metaforiskt transfererat namn om man ser på kommentaren om namnets användning, men berättar om användarens förhållande till platsen, dvs. Helsingfors. *Hem*, *Hemma*¹²⁴ ’Helsingfors’ har ingen kommentar om namnets användning, men jag antar att den liknar namnet *Finlands* användning. *Hem* säger man antagligen om Helsingfors endast när man inte är där utan just till exempel ”åker hem (till Helsingfors)”. Rumsadverbet *Hemma* hör tätt ihop med själva namnet och visar hur namnet böjs. Namnet är ändå inte så pass identifierande att man kan använda det och alla vet att

¹²¹ SLS 2092

¹²² SLS 2092

¹²³ SLS 2092

¹²⁴ SLS 2092

det är frågan om Helsingfors. Namnen *Finland* och *Hem, Hemma* är lite svåra att placera i någon grupp, men jag tycker att de mest indicerar platsens, Helsingfors, förhållande till den som har angett namnet.

Vissa namn skulle kunna kategoriseras också som namn som har platsens egenskap som namngivningsgrund, men jag har valt att placera dem i den här gruppen eftersom kommentarer om namnens bakgrund förklarar namnen. Det inofficiella namnet *Slummen*¹²⁵ hänvisar till området ”kring Backasgatan, där det finns ”sådana” krogar och ”sådana” människor”. Informanten tycker alltså att platsens användare eller invånare förklarar namnet lika mycket som krogarna i området. På basis av endast kommentaren om krogarna, dvs. platsens egenskap eller bara namnet *Slummen* borde namnet placeras till den tidigare gruppen. Även *Soptippen*¹²⁶ ’Bortre Tölö’ där enligt informanten ”bor alla råskisdykare¹²⁷”, baserar sig på områdets hypotetiska invånare. Utan kommentaren hade jag placerat även det här namnet till gruppen *Platsens egenskap som namngivningsgrund*.

*Köyhien Stocka*¹²⁸ (De fattigas Stocka) är enligt informanten ”område i Lillhoplax, där det fanns industribyggnader som hade billigare outlets, nuv. ”Lilla Pakistan””. Industribyggnaderna har ersatts med bostadshus och området har bytt namn till *Lilla Pakistan* som jag nämnde redan tidigare i det här avsnittet. Namnet *Köyhien Stocka* syftar till både verksamhet som funnits på platsen och de människor som antas ha fungerat som platsens användare. Paunonen (2010: 453) konstaterar att även namnet *Romu-Stokka* har varit i bruk.

*Helingrad*¹²⁹ och *Metroskoj*¹³⁰ låter som namn på ryska städer på grund av deras efterled *grad* och *skoj*. Till exempel Sankt Peterburgs förra namn Leningrad innehåller samma efterled som Helingrad och förleden är i nåda fallen ett namn på

¹²⁵ SLS 2092

¹²⁶ SLS 2092

¹²⁷ råskisdykare = en människa som dyker efter sopor i soptunnor

¹²⁸ SLS 2092

¹²⁹ SLS 2092

¹³⁰ SLS 2092

en viktig person, Vladimir Lenin. Gräsvikens inofficiella namn *Helingrad* har bildats med arkitekt Pekka Helins efternamn. Han har planerat till exempel det 18 våningar höga kontorskomplexet Itämerentorni (Östersjötornet) vid Östersjötorget. Informanten har kommenterat att namnet är ”branchvokabulär” [så!], antagligen bland arkitekter. *Metroskoj* ’Helsingfors’ är lik staden Petrozavodsks alternativa namn Petroskoj (Hakulinen & Paikkala 2013). Dessutom har ordet *skoj* flera betydelser: nöje, skämt och fiffel. Jag antar att efterleden *-skoj* i namnet hänvisar till den sistnämnda betydelsen fiffel medan förleden *Metro-* hänvisar till Helsingfors metro. Fiffel är nämligen någonting som hänger tätt ihop med Helsingfors metro eftersom en mutningsskandal i samband med metrons planerings- och byggarbeten blev avslöjad i början av 1980-talet. Antagligen har namnet *Metroskoj* en dubbel betydelse med orden *metro* och *skoj* och dessutom anspelning på efterleden från Petroskoj.

Jag avslutar genomgången av de primära ortnamnen och även den bildningsmässiga synvinkeln med ett inofficiellt ortnamn som tillhör bland de få primära namn som förekommer också i *Stadin mestat*. Det inofficiella namnet *Ryssudden*¹³¹ som bland finskspråkiga förekommer som en direkt översättning *Ryssänkärki* är ett vedertaget namn. Jag har nämligen märkt att människor rätt ofta tror att det är det officiella namnet för parkområdet i Drumsös sydligaste del, Hallonnäs. Jag har själv kallat området med endast det ovannämnda namnet, men det officiella namnet på svenska är *Mörtnäs- och Skojarbergsparken* (fi. Särkiniemen ja Veijarivuoren puisto) eftersom området egentligen består av två separata parker. I SLS 2092 har man markerat område som platsens art och jag har tagit namnet med eftersom det inte är frågan om en enskild park utan ett större område även om det består av två parker.

Paunonen (2010) berättar om det inofficiella namnets bakgrund i samband med namnet *Ryssänniemi* (sv. också *Ryssudden*) som hänvisar till hela Hallonnäs. De ryska militärmyndigheterna hade övertagit området efter Krimkriget på 1850-talet och hade en befästning där, vilket betydde att tillträde var förbjudet för civilpersoner. Sådana finska inofficiella namn som har *Ryssän-* som

¹³¹ SLS 2092

bestämningsled är rätt vanliga. Finland var en del av Ryssland ganska länge vilket betydde att en stor mängd ryssar bodde i Helsingfors. (Paunonen 2010: 752–755.)

4.2 Geografisk synvinkel

Den andra synvinkeln är geografisk vilket betyder att jag granskar hur namnen i mitt material har spridit sig över Helsingfors. 101 av alla 172 inofficiella namn är namn på platser som ligger i innerstaden, 60 inofficiella namn på platser som ligger i periferin. Dessutom finns det tio namn som är inofficiella versioner av namnet Helsingfors och går därmed inte att placera till varken innerstad eller periferi.

Historien och geografin hänger tätt ihop på grund av att Helsingfors har utvidgats genom åren. Det nuvarande området som Helsingfors stad består av har bildats under flera decennier. Staden grundades 1550 och år 1640 flyttades den från Vanda ås utlopp vid Gammelstadsfjärden till Estnässkatan. Efter det har det genomförts flera inkorporeringar. År 1946 utvidgades Helsingfors kraftigt när Brändö villastad, Haga köping, Hoplax kommun, Åggelby kommun och stora delar av Helsingfors kommun anslöts till staden och ytan femdubblades (se bild 2). (Helsingfors områdesvis 2017: 24.) År 1946 faller även nära skiljelinjen mellan äldre och nyare Helsingfors slang. Enligt Paunonen (2000: 17) var Stadislangens guldålder 1920–1949 och på 1950-talet blir den mer som en skolslang (se mera i avsnitt 2.3.2).

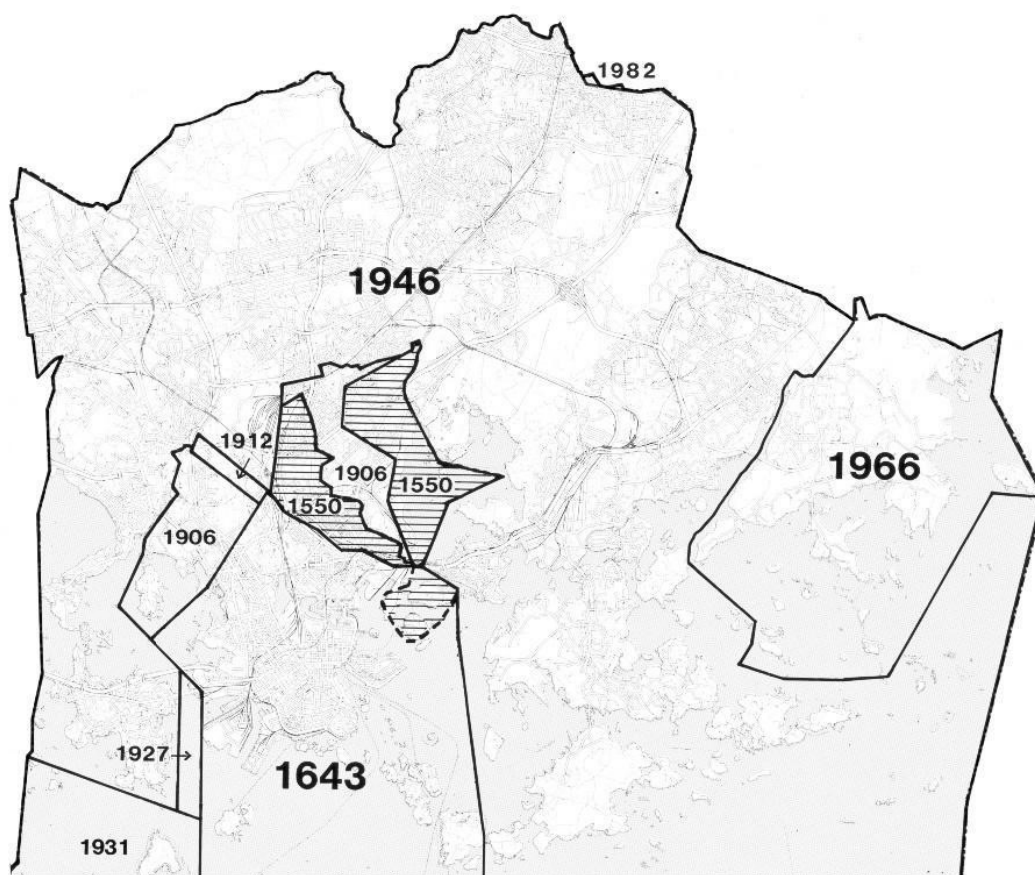

Bild 2. Karta över Helsingfors inkorporeringar 1550–1982 (Ainiala, Lappalainen & Nyström 2016)

4.2.1 Innerstad

Helsingfors innerstad har ursprungligen betytt det område som staden bestod av före den stora inkorporeringen år 1946. Termen kan även betyda den täta kvarterstaden i Helsingfors stadskärna där spårvagnar trafikerar och motorvägar mynnar ut. (Helsingin yleiskaava 2014: 8.) Egentligen skiljer sig dessa två definitioner inte så mycket från varandra, även om det kan finnas områden som inte liknar den senare termens beskrivning. Jag kommer i varje fall att använda den ursprungliga termen som utgångspunkt därför att definitionen är entydig och hänger samman med den historiska synvinkeln.

Helsingfors innerstads kärna har så vitt jag vet inte definierats. Troligen har den någon gång i tiden funnits på Senatstorget, men i dag ligger den någonstans omkring Helsingfors centralstation. Den kejserliga stadskärnan finns i Kronohagen

och dagens kommersiella stadskärna i Gloet (Helsingfors områdesvis 2017: 32). Helsingfors stad kan indelas antingen i stadsdelar eller i distrikt varav stadsdelsindelningen¹³² är ett officiellt sätt. Distriktsindelningen¹³³ används mest av administrativa behov. Innerstaden består av stadsdelarna 1–27¹³⁴.

Namnen i den äldsta samlingen (SLS 165) från 1890-talet är namn på platser som ligger i och nära den dåvarande och även nuvarande stadskärnan. De täcker ett väldigt litet geografiskt område och endast ett namn är med i mitt studie därför att de övriga fem namnen är namn på byggnader eller krogar. *Espis*¹³⁵ 'Norra esplanadgatan' är således det äldsta namnet i materialet. Även namnen i andra äldre samlingar (FMK 199, Nya Pressen samt FMK 256) innehåller nästan endast namn på platser som ligger i innerstaden. Endast Drumsö (*Drumis*¹³⁶) och Åggelby (*Ågeli*¹³⁷ och *Åggeli*¹³⁸) ligger utanför innerstaden. Hela Seiskaris material ligger i innerstaden därför att studier koncentrerade sig på vissa stadsdelar i innerstaden. Även det enda namnet i SLS 2041, *Espen*¹³⁹, samt de flesta namnen i både SLS 2228 och SLS 2230 är namn på platser som ligger i innerstaden. SLS 2092 är alltså den samling som inför den geografiska variationen i mitt material.

Namn på platser som ligger i innerstaden har rätt mycket variation, speciellt bland de sekundära namnen. Det finns till och med åtta namn, *Krona*¹⁴⁰, *Kronan*¹⁴¹, *Kronika*¹⁴², *Kronikan*¹⁴³, *Kronikka*¹⁴⁴, *Kronikkan*¹⁴⁵, *Kruna*¹⁴⁶ och

¹³² 60 stadsdelar

¹³³ 8 stordistrikt, 34 distrikt, 148 delområden, 404 småområden

¹³⁴ Kronohagen, Gloet, Gardesstaden, Kampen, Rödborgen, Eira, Ulrikasborg, Skatudden, Brunnsparken, Sörnäs, Berghäll, Åshöjden, Främre Tölö, Bortre Tölö, Mejlans, Brunakärr, Böle, Dal, Blåbärslandet–Högholmen, Västra hamnen, Hermanstad, Vallgård, Majstad, Gumtäkt, Kottby, Forsby, Gammelstaden

¹³⁵ SLS 165

¹³⁶ NP

¹³⁷ NP

¹³⁸ FMK 255

¹³⁹ Seiskari, SLS 2041, SLS 2092, SLS 2230

¹⁴⁰ SLS 2092

¹⁴¹ Seiskari, SLS 2228

¹⁴² SLS 2092

¹⁴³ Seiskari, SLS 2092, SLS 2230

¹⁴⁴ SLS 2092

¹⁴⁵ SLS 2230

¹⁴⁶ Seiskari

Krunika[147](#), på stadsdelen Kronohagen även om några av dem har ett likadant uttal. Stadsdelen Rödbergen har fem inofficiella namn: *Punis*[148](#), *Röba*[149](#), *Röban*[150](#), *Rööberi*[151](#) och *Rööperi*[152](#). Här har vi kanske lite mera variation. Man säger att ett kärt barn har många namn, vilket gäller även i dessa fall.

I materialet finns det fyra namn, *City*[153](#), *Cityn*[154](#), *Stadin*[155](#) och *Stan*[156](#), för Helsingfors innerstad. De är alla namn som indicerar platsens art (se mera i avsnitt 4.1.2) och kommer från det svenska ordet *stad* eller det engelska ordet *city*. *City* som ett engelskt lånord i svenskan betyder speciellt stadskärnan eller centrumet.

4.2.2 Periferi

Jag definierade termen innerstad i början av föregående kapitel. *Periferin* består av området utanför innerstaden och kan även kallas för förstäderna. Mitt material täcker nästan hela staden. Det är lite glesare i Norra Helsingfors, och i den östligaste delen av staden som inte ännu var en del av staden 1946 finns det på grund av detta inga belägg. Som jag konstaterade i föregående avsnitt är den största samlingen SLS 2092 även den mest vidsträckt och de yttersta beläggen i alla huvudväderstreck är från samlingen i fråga: *Pihlis*[157](#) 'Rönnskär[en], fi. Pihlajasaaret' i söder, *Tapuli*[158](#) 'Stapelstaden, fi. Tapulikaupunki' i norr, *Likholmen*[159](#) och *Lekis*[160](#) '[Stora] Lekholmen' i öster samt *Pitsku*[161](#) och

[147](#) Seiskari, SLS 2228, SLS 2230

[148](#) Seiskari

[149](#) Seiskari

[150](#) Seiskari

[151](#) Seiskari

[152](#) Seiskari, SLS 2092, SLS 2230

[153](#) SLS 2092

[154](#) SLS 2092

[155](#) SLS 2092, SLS 2230

[156](#) SLS 2092, SLS 2230

[157](#) SLS 2092

[158](#) SLS 2092

[159](#) SLS 2092

[160](#) SLS 2092

[161](#) SLS 2092

Sockerbacka[162](#) 'Sockenbacka, fi. Pitäjänmäki' i väster. *Pihlis* är ett intressant fall därför att ögruppen har varit en del av staden sedan 1640-talet även om den ligger rätt långt ute i skärgården. Egentligen hör den till innerstaden enligt min indelning. Innerstaden råkar ligga i den södra delen av staden därför att staden flyttades till Estnäs år 1640.

I periferin finns det både platser som har flera varianter och platser som endast har ett inofficiellt namn i materialet. Det finns sekundära namn som betecknar samma plats (t. ex. *Sandika*[163](#), *Sandis*[164](#) och *Santis*[165](#) för Sandhamn samt *Druma*[166](#), *Druman*[167](#), *Drumis*[168](#), *Drumsan*[169](#), *Lare*[170](#) och *Laru*[171](#) för Drumsö). Å andra sidan finns det primära namn (t. ex. *Klondyke*[172](#) och *Sockerbacka*[173](#)) som antagligen har en snäv brukarkrets, om någon ens använder dessa namnen. Drumsö kan ses som ett gränsfall eftersom den ligger precis utanför gränsen jag använt för att skilja åt innerstaden och periferin. Drumsö, såsom till exempel Munksnäs, var nämligen en del av Hoplax kommun som inkorporerades med Helsingfors först 1946.

I materialet finns ett namn som betecknar hela periferin, nämligen *Lande*[174](#). I den ursprungliga samlingen finns en anteckning som berättar att namnet innefattar "allt som ligger utanför centrum, Haga, Drumsö, Brändö...". Som jag redan konstaterat, finns det till och med fyra inofficiella namn på innerstaden. Även termen periferi säger att området ligger närmare stadens kanter än kärna. Antagligen är det vanligare att man pratar om innerstaden som en helhet än om förstäderna som en helhet.

[162](#) SLS 2092

[163](#) SLS 2230

[164](#) SLS 2092

[165](#) SLS 2092

[166](#) SLS 2092, SLS 2230

[167](#) SLS 2092, SLS 2230

[168](#) NP

[169](#) SLS 2092

[170](#) SLS 2092

[171](#) SLS 2092

[172](#) SLS 2092

[173](#) SLS 2092

[174](#) SLS 2092

4.3 Språklig synvinkel

Som tredje utgångspunkt har jag språket, dvs. vilket eller vilka språk har influerat de inofficiella namnen. Svenskinfluerade och finskinfluerade namn bildar sina egna stora grupper. Namn som inte kan kategoriseras i bara en av dessa grupper bildar en egen grupp. Dessutom finns det namn som inte hör till de ovannämnda grupperna, dvs. namn som är influerade av något annat språk. De hör till den fjärde gruppen. Om det finns en element från ett främmande språk med i namnet, även om det också finns en svensk eller finsk element med, har jag placerat namnen i den fjärde gruppen. Tabell 5 visar hur många namn hör till respektive grupp.

Tabell 5. Antalet namn per undergrupp i den språkliga synvinkeln

Svenskinfluerade namn	Finskinfluerade namn	Oklara fall	Namn influerade av övriga språk
94	41	27	10

När det gäller officiella namn, är det oftast lätt att säga vilket språk namn är. Till exempel Hakaniemi är ett finskspråkigt namn och Hagnäs ett svenskspråkigt namn. Inofficiella namn kan likaså vara lätta att kategorisera, men ibland är det omöjligt. Till exempel *Sandis* och *Santis* är väldigt lika men en bokstavs skillnad gör att man kan säga att de inofficiella namnen kommer från Sandhamn respektive Santahamina. Däremot är det omöjligt att säga om *Rastis*¹⁷⁵ kommer från Rastböle eller Rastila.

Som jag redan har konstaterat kan jag inte veta hur informanterna har uttalat namnen. Om man tittar på endast den skrivna formen av till exempel *Sompis*¹⁷⁶ 'Sumparn, fi. Sompasaari', verkar det tydligt att det finska namnet har influerat det

¹⁷⁵ SLS 2092

¹⁷⁶ SLS 2228

inofficiella namnet. Det finns inga kommentarer om namnets uttal, men det finns åtminstone två möjliga uttal, ett med ett svenskt o-ljud och ett med ett finskt o-ljud. Beroende på uttalet kan *Sompis* ha influerats av antingen det svenska eller det finska officiella namnet. Eftersom jag är tvungen att basera min analys mest på de skrivna formerna, och eftersom de flesta samlingarna inkluderar inga uttalsanvisningar, har jag valt att inte ta i beaktande anteckningarna i SLS 165, Seiskaris material eller SLS 2092. När jag har kategoriserat namnen enligt språk, har jag utgått endast från den skrivna formen. Dessutom har jag valt att basera min kategorisering av sekundära namn endast på stammen och inte på suffixet. Jag har konstaterat att till exempel *-an* och *-are* är svenska suffix och *-ari* är ett finskt suffix, men de påverkar inte kategoriseringen.

4.3.1 Svenskinfluerade namn

De så kallade svenskinfluerade namnen är mest frekventa i mitt material med 94 belägg, vilket inte alls är förvånande. Avhandlingen behandlar ändå inofficiella namn som Helsingfors svenskspråkiga befolkning har använt.

När det gäller de svenskinfluerade sekundära namnen, kommer det inofficiella namnet från det svenskspråkiga officiella namnet. Till exempel *Krämis*¹⁷⁷ kommer från det svenskspråkiga officiella namnet Krämertsskog. På finska heter delområdet Metsälä. *Krämis* är en slangartad form. Jag går igenom bildningen av slangartade namn i avsnitt 4.1.1. Platsen som har flesta sekundära namn är Kronohagen med sex svenskinfluerade namn: *Krona*¹⁷⁸, *Kronan*¹⁷⁹, *Kronika*¹⁸⁰, *Kronikan*¹⁸¹, *Kronikka*¹⁸² och *Kronikkan*¹⁸³.

¹⁷⁷ SLS 2092

¹⁷⁸ SLS 2092

¹⁷⁹ Seiskari, SLS 2228

¹⁸⁰ SLS 2092

¹⁸¹ Seiskari, SLS 2092, SLS 2230

¹⁸² SLS 2092

¹⁸³ SLS 2230

De flesta av alla primära namnen är svenskinfluerade och de är ursprungligen svenskspråkiga *appellativa uttryck* som börjat fungera som *proprier*, dvs. *egennamn*. Till exempel *Soptippen*[184](#) och *Slummen*[185](#) har en annan bemärkelse om de är skrivna med en liten begynnelsebokstav. *Stadi*, *Stadin* och *Stan* är exempel på namn som indicerar platsens art. Även *Villat*[186](#) är ett sådant namn. Man har bara använt den finska pluralis. De frasartade namnen *Andra sidan Långa bron*[187](#), *Bakom Långa bron*[188](#) och *På andra sidan långa bron*[189](#) [så!] innehåller även ett svenskspråkigt officiellt namn, dvs Långa bron. De inofficiella namnen *Finland*[190](#), *H:fors*[191](#), *Hem*, *Hemma*[192](#), *Hesa*[193](#), *Håfors*[194](#), *Metroskoj*[195](#), *Stadi*[196](#), *Stadin*[197](#) och *Stan*[198](#) betecknar alla Helsingfors. *Hesa* är ett oklart namn, men alla andra är svenskinfluerade. Helsingfors har dessutom de flesta inofficiella namn, de ovannämnda nio styckena.

4.3.2 Finskinfluerade namn

De finskinfluerade namnen är den näst största gruppen i mitt material med 41 belägg. Namnen i denna grupp har likheter med de svenskinfluerade namnen för de finskinfluerade sekundära namnen har å sin sida sina förebilder i finskspråkiga officiella namn. Likaså är en stor del av de finskinfluerade primära namnen finskspråkiga *appellativ* som har börjat fungera som *proprier*.

[184](#) SLS 2092

[185](#) SLS 2092

[186](#) SLS 2092

[187](#) SLS 2092

[188](#) SLS 2092

[189](#) SLS 2092

[190](#) SLS 2092

[191](#) Seiskari, SLS 2092, SLS 2230

[192](#) SLS 2092

[193](#) SLS 165, NP, FMK 199, FMK 256, Seiskari, SLS 2041, SLS 2092, SLS 2228, SLS 2230

[194](#) SLS 2092

[195](#) SLS 2092

[196](#) Seiskari, SLS 2092, SLS 2228

[197](#) SLS 2092, SLS 2228, SLS 2230

[198](#) SLS 2092, SLS 2230

Även om jag inte har tittat på suffixen när jag har kategoriserat namnen, kan man säga att till exempel det inofficiella namnet *Siilari*¹⁹⁹ är ett helfinsk namn. Stammen kommer från *Siilitie* (sv. Igelkottsvägen) och suffixet *-ari* är den finska formen av suffixet *-are*. De andra slangartade namnen som har fått stammen från det finska officiella namnet är förstås också finskinfluerade, till exempel *Kulis*²⁰⁰ 'Brändö, fi. Kulosaari' och *Pitsku*²⁰¹ 'Sockenbacka, fi. Pitäjänmäki'. Drumsö är den enda platsen som har flera än ett finskinfluerat inofficiellt namn. Både *Lare* och *Laru* kommer nämligen från det finska officiella namnet *Lauttasaari*.

De finskinfluerade primära namn som finns med i materialet är *Kallion Kukkula*²⁰² 'Torkelsbacken' och *Köyhien Stocka*²⁰³ 'område i Lillhoplax'. Alla andra av de 38 primära namnen hör till de tre övriga grupperna. Det är möjligt att den svenskspråkiga befolkningen använder även andra finskinfluerade primära namn, men de har inte kommit fram under insamlingarna. Å andra sidan är det förstås naturligare att namnge platser på sitt modersmål, dvs. svenska även om många helsingforsare är tvåspråkiga.

4.3.3 Oklara fall

Den tredje gruppen innehåller de sekundära namn som inte faller under varken svensk- eller finskinfluerade namn därför att de lika mycket liknar de officiella namnen på båda språken. Gruppen innehåller även några primära namn. Utöver oklara falla finns det ett namn som influerats av både finska och svenska.

I Helsingfors namnbestånd finns det ett antal officiella namn på stadsdelar som ser likadana eller nästan likadana ut på både svenska och finska. Till de identiska namnen hör endast *Eira* (fi. *Eira*). Nästan identiska är t.ex. *Kampen* (fi. *Kamppi*),

¹⁹⁹ SLS 2092

²⁰⁰ SLS 2092

²⁰¹ SLS 2092

²⁰² SLS 2092

²⁰³ SLS 2092

Haga (fi. Haaga), Malm (fi. Malmi), Vik (fi. Viikki) och Kånala (fi. Konala). De flesta av dem är direkta efterbildningar, dvs. det ena namnet har funnits först och det andra namnet är en fonetisk motsvarighet, inte en översättning. När jag har kategoriserats namnen ur en språklig synvinkel, har jag inte tagit hänsyn till vilket officiellt namn har funnits först. Oftast har nämligen det svenskspråkiga namnet varit en utgångspunkt. Som sagt har de första finskspråkiga namn fastställts först år 1909 (Paunonen 2010: 13).

Direkta översättningar och namn vars svenska och finska officiella namn inte ens betyder samma sak ser oftast så olika ut att det inte finns någon oklarhet kring frågan på basis av vilket namn det sekundära namnet har bildats. Å andra sidan kan skillnaderna mellan de svenskspråkiga och finskspråkiga officiella namnen till och med vara rätt stora och ändå är det omöjligt att se vilketdera namnet som är det ursprungliga officiella namnet bakom de inofficiella namnen, såsom med namnet Munksnäs (fi. Munkkiniemi) vars inofficiella namn är *Munkka*, *Munkkan* osv.

Det finns till och med fyra olika namn på stadsdelen Munksnäs (fi. Munkkiniemi): *Muncca*²⁰⁴, *Muncka*²⁰⁵, *Munkka*²⁰⁶ och *Munkkan*²⁰⁷. De båda officiella namnen börjar med Munk-. Bokstaven *c*, som finns i namnen *Muncca* och *Muncka*, är en främmande bokstav i finskan, men den berättar inte vilketdera av språken namnen kommer ifrån eftersom bokstaven inte finns med i varken det svenska eller det finska officiella namnet. Antagligen har antecknaren bara valt att skriva namnet på det sättet. Även det inofficiella namnet *Prolemunkka*²⁰⁸ hör till kategorin oklara fall. Samlingens kommentarer berättar att namnet kommer från ordet proletär, men i princip skulle det kunna komma från det motsvarande finska ordet proletaari.

²⁰⁴ SLS 2228, SLS 2230

²⁰⁵ SLS 2228, SLS 2230

²⁰⁶ SLS 2092, SLS 2230

²⁰⁷ SLS 2092

²⁰⁸ SLS 2092

Fyra olika varianter finns även av stadsdelen Sörnäs (fi. Sörnäinen). *Sörckan*[209](#), *Sörkan*[210](#), *Sörkka*[211](#) och *Sörkkä*[212](#) är alla bildade med suffixet *kka* och dess olika varianter. Stammen *Sör* ingår i början av det svenska och det finska officiella namnet. Likadana fall är de inofficiella namnen *Hertsika*[213](#) och *Hertsikka*[214](#) för Hertnäs (fi. Herttoniemi). Båda officiella namn börjar med *Hert*.

Tölö, som inte ens är en officiell stadsdel, har ännu flera varianter, dvs. fem inofficiella namn som är rätt lika: *Tölika*[215](#), *Tölikan*[216](#), *Tölikka*[217](#), *Tölikkä*[218](#) samt *Tölikä*[219](#). Det finns nämligen officiellt stadsdelarna Främre Tölö (fi. Etu-Töölö) och Bortre Tölö (fi. Taka-Töölö). Även om stammarna i alla inofficiella varianterna är *Töl* med kort *ö*, är det inte möjligt att påstå att namnen kommer från Tölö och inte Töölö.

Esplanaden (eg. Esplanadparken, fi. Esplanadin puisto) är ett speciellt fall eftersom de fyra inofficiella varianterna inte har samma suffix till skillnad från Munksnäs, Sörnäs och Tölö. *Espa*[220](#), *Espan*[221](#) och *Espen*[222](#) är bildade med en obetonad vokal efter stammen *Esp* som kan ha kommit från båda officiella namnen. *Espan* och *Espen* har till och med den bestämda slutartikeln. *Espis*[223](#) har samma stam men namnet slutar med *is*-suffixet. Bland de ovannämnda inofficiella namnen på Munksnäs, Sörnäs, Tölö och Esplanaden finns det namn som slutar med suffixet *-an* som egentligen är ett svenskspråkigt suffix. Om man tittar på suffixet, vilket jag inte gör, skulle dessa namn kategoriseras som svenskinfluerade namn.

[209](#) SLS 2228

[210](#) SLS 2228

[211](#) SLS 2092, SLS 2230

[212](#) FMK 199, SLS 2092, SLS 2230

[213](#) SLS 2092

[214](#) SLS 2092, SLS 2230

[215](#) Seiskari, SLS 2228

[216](#) Seiskari, SLS 2230

[217](#) SLS 2092, SLS 2230

[218](#) SLS 2092

[219](#) Seiskari, SLS 2230

[220](#) Seiskari, SLS 2092

[221](#) SLS 2092, SLS 2230

[222](#) SLS 2092, SLS 2230, SLS 2041

[223](#) SLS 165

Därutöver finns det ett inofficiellt namn på staden Helsingfors samt sju enstaka inofficiella namn på stadsdelar eller delområden som lika mycket liknar namnens svenska och finska officiella namn. Jag presenterar dem kortfattat. Både Helsingfors och Helsinki börjar med till och med sex gemensamma bokstäver *Helsin* varav de två första bokstäverna finns med i det inofficiella namnet *Hesa*²²⁴. *Artsu*²²⁵ 'Arabiastranden, fi. Arabianranta' har stammen *Ar* som är lik båda officiella namnen så som *Rastis*²²⁶ 'Rastböle, fi. Rastila' har stammen *Rast* och *Valkka*²²⁷ 'Vallgård, fi. Vallila' stammen *Val*. *Hanan*²²⁸ 'Hanaholmen, fi. Hanasaari' med suffixet *-an* eller en öppen obetonad vokal *a* och en bestämd slutartikel *n* innehåller hela förleden *Hana* som förekommer i både svenska och finska officiella namnen. Det inofficiella namnet *Lappari*²²⁹ har två *p*-bokstaver såsom det svenskspråkiga namnet Lappviken. Det finns endast ett *p* i Lapinlahti, men namnet kan likaså ha fungerat som influens. Även om namnet *Ullis*²³⁰ har två *l*-bokstäver såsom det finska namnet Ullanlinna och det finns bara ett *l* i det svenska namnet Ulrikasborg, kan man inte säga vilket namn har fungerat som influens. Jag nämnde i samband med de slangartade formerna att suffixet *-li* används bland affektiv ordbildning i finskan (VISK § 212). Om man inte tittar på suffixet, är *Heruli*²³¹ 'Hermanstad, fi. Hermannin' ett oklart fall.

*Metroskoj*²³² 'Helsingfors' liknar det ryska ortnamnet Petroskoj med liknande efterled. Dessutom kan efterleden komma från ordet *skoj*. Förleden *Metro-* kan hänvisa till antingen *metro* eller *metropol*. Suffixet *-ia* i namnet *Betonia*²³³ 'Östra Böle' låter som den latinska ändelsen som förekommer till exempel i vetenskapliga namn (t.ex. *Ciconia ciconia*, sv. vit stork). Förleden *Beton(i)-* kommer antingen från finskans ord *betoni* eller svenskans *betong*. Å andra sidan är *betonia* det finska ordets partitivform.

²²⁴ FMK 199, FMK 256, SLS 2092, SLS 2228, SLS 2230

²²⁵ SLS 2228

²²⁶ SLS 2092

²²⁷ SLS 2228

²²⁸ SLS 2228

²²⁹ Seiskari

²³⁰ SLS 2230

²³¹ SLS 2228

²³² SLS 2092

²³³ SLS 2092

De inofficiella namnen kan innehålla egenskaper från flera olika språk. *Räpylä Kötby*²³⁴ 'Kottby, fi. Käpylä' kombinerar både det finska och det svenska officiella namnet och är det enda namnet som influerats av både svenska och finska. Flera namn som har fått influens av flera språk nämns i följande kapitel.

4.3.4 Namn influerade av övriga språk

Den fjärde och sista gruppen består av de namn som är influerade av något annat språk än svenska eller finska. Dessutom finns det namn som fått influens både från svenska och ett annat språk än finska.

De så kallade metaforiskt transfererade namnen i materialet (se avsnitt 4.1.2), som har sina förebilder utomlands, baserar sig på antingen namn som är på den lokala befolkningens språk, dvs. *endonymer* eller namnets motsvarigheter på främmande språk, dvs. *exonymer* (Ainiala et al. 2008: 17).

I materialet finns det två inofficiella namn som baserar sig på endonymer. The Bronx (sv. Bronx) är en av staden New Yorks stadsdelar (borough) varifrån *Bronx*²³⁵ samt *Bronxen*²³⁶ 'Berghäll, Sörnäs, Hagnäs m.m.' har fått sina namn. *Klondyke*²³⁷ 'fi. Kannelkylä' har sina förebilder i floden Klondike och regionen Klondike (även Klondyke) i det kanadensiska territoriet Yukon.

Exonymer är en aning vanligare än endonymer, med fyra förekomster. *Mogadishu*²³⁸ 'Havsrastböle', en typisk exonym, kommer från Somalias huvudstads namn som på somaliska heter Muqdisho. *Wannabe-Venedig*²³⁹ 'Gräsviken' kombinerar ett engelskt ord med staden Venedigs namn (it. Venezia) . Även Pakistan i inofficiella namnet *Lilla Pakistan*²⁴⁰ kan ses som en exonym

²³⁴ SLS 2092

²³⁵ SLS 2092

²³⁶ SLS 2092

²³⁷ SLS 2092

²³⁸ SLS 2092

²³⁹ SLS 2092

²⁴⁰ SLS 2092

eftersom staden på urdu heter Pakistan (پاکستان), men skriftsystemet är annorlunda och dessutom det formella namnet heter Islamiska republiken Pakistan, Islāmī Jamhūriya-i-Pākistān (پاکستان دیرجمہوری اسلام). I det inofficiella namnet kombineras Pakistan med ett svenskt ord. *Härtsegåvina*²⁴¹, en fonetisk variant av Hertonäs, men ändå i första hand en del av staten Bosnien och Hercegovinas namn. (Hakulinen & Paikkala 2013.)

Förutom metaforiskt transfererade namn finns det ett namn som har influerats av ryskan i form av ett efterled. Efterleden *grad* i namnet *Helingrad*²⁴² 'Gräsviken' är samma som till exempel i det ryska stadsnamnet Leningrad. Dessutom har vi namnen *City*²⁴³ och *Cityn*²⁴⁴ för innerstaden som kommer från engelskans ord *city*. Ordet används i dag också i svenskan, men det är ändå ett lånord.

²⁴¹ SLS 2092

²⁴² SLS 2092

²⁴³ SLS 2092

²⁴⁴ SLS 2092

5 Diskussion

I min avhandling har jag gått igenom materialet som består av 172 inofficiella ortnamn på 82 olika platser i Helsingfors. Namnen har plockats från nio färdiga samlingar som har samlats in mellan 1890- och 2010-talet. Jag har granskat namnen ur den bildningsmässiga, den geografiska och den språkliga synvinkeln. Jag lyfter ännu fram några saker som har kommit fram i denna avhandling och betraktar hur de tre synvinklarna relaterar till varandra.

Inofficiella namn används som en del av det informellare språkbruket, mest i tal, men även i till exempel textmeddelanden. På basis av enstaka namn är det svårt att mycket om det verkliga bruket. Jag kan inte veta om namnen i mitt studie används på riktigt eller om informanterna har bara kommit på dem. Dessutom kan det finnas namn som de svenskspråkiga inte använder. Ett citat från en informant i samlingen SLS 2092 tyder på att i vissa fall kan det vara så: "Men int säger jag så som svenskspråkig." Det är frågan om namnet *Sörkkä*. *Sörkka* har varit den ursprungliga formen, men eftersom det strider mot finskan vokalharmoni har man börjat säga *Sörkkä*.

De inofficiella namnen berättar ändå någonting om det inofficiella urbana namnbeståndet i Helsingfors. Människan har alltid haft behov av att namnge viktiga platser. Därför kan man anta att de platser som har fått ett inofficiellt namn i Helsingfors är viktiga åtminstone för några stadsbor. Olika platser i staden är förstås viktiga för olika människor vilket är orsaken till varför inofficiella namn finns för platser runtom staden. Sekundära namn, som har bildats genom att förkorta eller avleda det svenska eller det finska officiella namnet, är i mitt material betydligt vanligare än primära namn som har bildats oberoende av det officiella namnet och som indicerar antingen platsens art eller särdrag. I slang, i detta fall den finlandssvenska Helsingforsslangen och den tvåspråkiga Stadislangen, har man traditionellt och redan från början av slangformernas uppkomst använt suffix för att bilda slangord och även slangnamn. Dessa slangsuffix är inte betydelsebärande utan de har bara "översatt" ord och namn till slang.

Primära ortnamn förekommer endast i nyare samlingar, rättare sagt endast i SLS 2092 och Seiskaris material. På basis av mitt material kan jag inte säga om primära ortnamn har använts före år 1993. De har ändå troligen förekommit även tidigare. Terhi Ainiala (2006: 107) har påpekat att äldre och nyare samlingar inte direkt är jämförbara. Troligen har även i den gamla Stadislangen och antagligen också i Helsingforsslangen förekommit till exempel lekfulla och ironiska ord även om de inte har fastnat till insamlingar. Jag har berättat mycket om slang och slangortnamn som båda är egentligen omöjliga att definiera. Slangortnamn är traditionellt namn har bildats i samband med slang och ofta med ett slangsuffix, men det finns som sagt andra inofficiella ortnamn än slangortnamn. Till de inofficiella namn som inte är slangnamn hör till exempel några namn som indicerar platsens art (t.ex. *Torg* för ett visst torg) (se mera i avsnitt 4.1.2). Jag är ändå rätt säker på att alla sådana namn som finns i mitt material är slangnamn, till exempel *Stadi* och *Lande*. Jag kan inte påpeka ett namn i min undersökning som med säkerhet inte är ett slangortnamn.

Den bildningsmässiga synvinkeln har delats i sekundära och primära namn. Jag har tittat på hur de namnen är bildade samt i primära namnens fall försökt hitta namnens etymologi. I den geografiska synvinkeln har jag indelat namnen i de som betecknar platser som ligger i innerstaden och de som ligger i periferin. Från den språkliga synvinkeln har jag sett vilket språk är de namn eller ord som har influerat de inofficiella namnen. Jag har hittat svenskinfluerade och finskinfluerade namn, oklara fall samt namn som är influerade av ett annat språk än svenska eller finska. Variation bland de inofficiella namnen är rätt stor, dvs. alla kategorier i alla synvinklar har flera belägg. Det finns åtminstone någon slags relation mellan de tre synvinklarna. Sekundära namn är antingen svensk- eller finskinfluerade. Primära namn däremot är oftare svenskinfluerade eller influerade av övriga språk. Både sekundära och primära namn förekommer i hela staden. Sekundära namn förekommer i samlingar från alla tider, primära namn mest i de nyare samlingarna. Platser på namn med äldre belägg ligger närmare stadskärnan och vice versa platser på namn med yngre belägg längre borta från stadskärnan. Det finns förstås nyare belägg, dvs. namn från nyare samlingar, som är namn på platser som ligger i

innerstaden. Namn från de äldre samlingarna betecknar nästan endast platser som ligger i innerstaden. Svensk- och finskinfluerade namn förekommer i både äldre och yngre samlingar, men namn influerade av övriga språk endast i yngre samlingar.

Som sagt är Heikki Paunonens (2010) *Stadin mestat* en högst omfattande samling med ca 7 500 platser och 14 500 inofficiella ortnamn från mitten av 1800-talet till 2010-talet. Jag konstaterade redan i metodkapitel att ungefär 100 av de 172 inofficiella namnen i mitt material förekommer även i *Stadin mestat*. Det är svårt att ge ett exakt tal eftersom jag inte är säker om jag har hittat alla namn, till exempel de som är namn på icke bestämda platser. De som säkert inte finns med är mest primära namn som bara en informant har angett. Dessutom finns det sekundära namn som innehåller till exempel det svenska suffixet *-an* eller är skrivna på ett annat sätt. Å andra sidan finns det några förmodligen helsvenska namn, till exempel *Brunnsan* som ändå finns med. Det vore intressant att jämföra alla namn i de nio samlingarna med namn i *Stadin mestat*.

Mitt material är inte heltäckande. Därför kan man inte dra bredare slutsatser om de inofficiella namn som Helsingfors svenskspråkiga befolkning har använt. Dessutom har jag endast koncentrerat på namn på vissa platser, dvs. stadsdelar, bostadsområden, och öar samt inofficiella namn på staden Helsingfors och Esplanaden. För att få en omfattande uppfattning om stadens inofficiella namnbestånd, måste man inkludera namn på alla möjliga typer av platser. Speciellt inofficiella gatunamn är viktiga för gator finns så många.

Min avhandling har gett en sammanfattning över hurdana inofficiella namn i Helsingfors stadens svenskspråkiga befolkning har använt på basis av de samlingar som går att hitta i dag. I fortsättningen är det viktigt att samla in namn med verktyg från den traditionella namninsamlingen som koncentrerar sig på det verkliga språkbruket. Eftersom de som har använt inofficiella ortnamn på 1800-talet och i början av 1900-talet inte längre lever, har vi redan förlorat namn som inte har använts på länge. Om vi inte vill förlora flera namn, vore det viktigt att samla in

inofficiella namn så omfattande som möjligt i alla åldersgrupper bland den svenskspråkiga befolkningen i alla Helsingfors stadsdelar.

Litteratur

AINIALA, TERHI 2002. Urbana namn som namnkategori. I: T. Ainiala & P. Slotte (red.) *Avgränsningar av namnkategorier. Rapport från NORNA:s tjugonionde symposium på Svidja 20–22 april 2001*. S. 79–88. Helsingfors: Forskningscentralen för de inhemska språken.

AINIALA, TERHI 2003. Kaupunkinimistön tutkimuksen perusteet. *Virittäjä* 107. S. 207–225.

AINIALA, TERHI 2005. Tutkimuskohteena kaupunkinimistö. I: T. Ainiala (toim.) *Kaupungit nimet. Kymmenen kirjoitusta kaupunkinimistöstä*. S. 10–25. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 134. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

AINIALA, TERHI 2006. Helsingin nimet. I: K. Juusela & K. Nisula (toim.) *Helsinki kieliyhteisönä*. S. 100–122. Helsinki: Helsingin yliopiston suomen kielen ja kotimaisen kirjallisuuden laitos.

AINIALA, TERHI, SAARELMA, MINNA & SJÖBLOM, PAULA 2008. *Nimistön tutkimuksen perusteet*. Tietolipas 221. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

EDDU 2001. När vi duna jysyjä i Gresan, *Tsilari* 4/2001. S. 8.

FORSSKÅHL, MONA 2013. Svensk Helsingforsslang i förändring. I: L. Mattfolk, M. Vidberg & P. Gustavsson (red.) *Namn i stadsmiljö. Handlingar från NORNA:s 42 symposium i Helsingfors den 10–12 november 2011*. S. 26–50. Helsingfors: Institutet för de inhemska språken.

FORSSKÅHL, MONA 2015. Finlandssvensk slang. I: M. Tandefelt (red.) *Gruppspråk, samspråk, två språk. Svenskan i Finland – i dag och i går 1:2*. S. 47–78. Helsingfors: Svenska litteratursällskapet i Finland.

HACKZELL, KAIJA 2001. *Rakas Vanha Munkkiniemi*. Helsingin vanhoja kortteileita 6. Helsinki: Helsingin Sanomat.

HAKULINEN, KERKKO & PAIKKALA, SIRKKA 2013. *Pariisista Papukaijannokkaan. Suomenkieliset ulkomaiden paikannimet ja niiden vieraskieliset vastineet*. Kotimaisten kielten keskuksen verkkojulkaisuja 58. Helsinki: Kotimaisten kielten keskus. <http://kaino.kotus.fi/eksonyymit/> Uppdaterad 16.4.2019. Hämtat 25.4.2019.

Helsingfors områdesvis. 2017. Helsingfors: Helsingfors stad, stadskansliet, stadsforskning och -statistik.

(https://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/18_11_05_Hki_Alueittain_2017_Tikkanen.pdf) Hämtat 4.3.2019.

Helsingfors statistiska årsbok. 2018. Helsingfors: Helsingfors stad, stadskansliet, stadsforskning och -statistik.

(https://www.hel.fi/hel2/tietokeskus/julkaisut/pdf/19_01_07_tilastollinen_vuosi_kirja2018.pdf) Hämtat 4.3.2019.

Helsingin yleiskaava. Kantakaupungin ja ydinkeskustan kehittäminen. 2014. Helsingin kaupunkisuunnitteluviraston yleissuunnitteluosaston selvityksiä 18. (https://www.hel.fi/hel2/ksv/julkaisut/yos_2014-18.pdf) Hämtat 4.3.2019.

HYTTI, SANNA 2006. *Spugelasta Rööperiin – Helsingin kaupunginosien epäviralliset nimet*. Pro gradu-avhandling i finska språket. Helsingfors: Helsingfors universitet.

KARLSSON JANCO 2010. Tjäris. *Ny tid*. <https://www.nytid.fi/2010/05/tjaris/> Hämtat 7.5.2019.

KARTTJÄNST. Helsingfors stad. <https://kartta.hel.fi/> Hämtat 2.5.2019.

KOTSINAS, ULLA-BRITT 2003. *En bok om slang, typ*. Stockholm: Norstedts Ordbok.

LAURELL, HEKA 2007. Tsilari – maan mainio slangilehti. I: R. Tervomaa (toim.) *Niin gimis on Stadi. Stadin Slangin juhla*julkaisu. S. 116–118. Helsinki: Stadin Slangi ry.

MIELIKÄINEN, AILA 2005. Nimistön- ja sanastontutkimuksen rajamaastossa. Slangi, puhekieli ja murre epävirallisissa paikannimissä. I: T. Ainiala (toim.) *Kaupungit nimet. Kymmenen kirjoitusta kaupunkinimistöstä*. S. 26–55. Kotimaisten kielten tutkimuskeskuksen julkaisuja 134. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura.

Nordisk familjebok 1908. 8. Feiss - Fruktmögel. Andra upplagan. Stockholm: Nordisk familjeboks förlags aktiebolag.

Nordisk familjebok 1911. 15. Kromat - Ledvätska. Andra upplagan. Stockholm: Nordisk familjeboks förlags aktiebolag.

PAUNONEN, HEIKKI 1989. Från Sörkka till kulturspråk. Iakttagelser om Helsingforsslangen som språklig och sociokulturell företeelse. *Historisk Tidskrift för Finland* 74. S. 585–622.

PAUNONEN, HEIKKI 2000. Stadin slang historiallisena, kielellisenä ja sosiaalisena ilmiönä. I: H. Paunonen & M. Paunonen (toim.) *Tsennaaks Stadii, bonjaaks slangii? Stadin slangin suursanakirja*. S. 14–44. Helsinki: Werner Söderström Osakeyhtiö.

PAUNONEN, HEIKKI 2006a. Vähemmistökielestä varioivaksi valtakieleksi. I: K. Juusela & K. Nisula (toim.) *Helsinki kieliyhteisönä*. S. 13–99. Helsinki: Helsingin yliopiston suomen kielen ja kotimaisen kirjallisuuden laitos.

PAUNONEN, HEIKKI 2006b. Svenska i finsk Stadislang. I: A-M. Ivars, M. Reuter, P. Westerberg och U. Ådahl-Sundgren (red.) *Vårt bästa arv. Festskrift till Marika Tandefelt den 21 december 2006*. S. 240–252. Skrifter utgivna vid Svenska handelshögskolan 165. Helsingfors: Svenska handelshögskolan.

PAUNONEN, HEIKKI 2010. *Stadin mestat 1–2. Ikkunoita Helsingin ja sen asukkaiden historiaan ja nykyisyyteen*. Helsinki: Edico.

PAUNONEN, HEIKKI 2015. Svenska i finsk Stadislang. I: M. Tandefelt (red.) *Gruppsspråk, samspråk, två språk. Svenskan i Finland – i dag och i går 1:2*. S. 79–90. Helsingfors: Svenska litteratursällskapet i Finland.

PAUNONEN, HEIKKI, VUOLTEENAHONEN, JANI & AINIALA, TERHI 2009. Industrial urbanization, working-class lads and slang toponyms in early twentieth-century Helsinki. *Urban History* 36 (3). S. 449–472.

SEISKARI, MERI 1993. *Helsingfors inofficiella ortnamn som används av stadens svenskspråkiga invånare*. Pro gradu-avhandling i nordiska språk. Helsingfors: Helsingfors universitet.

Slangipaikannimien keruu 2003. Kotimaisten kielten keskus.

https://www.kotus.fi/nyt/kolumnit_artikkelit_ja_esitelmat/artikkelit/slangipaikannimien_keruu_2003/ Hämtat 12.4.2019.

SO = *Svensk ordbok utgiven av Svenska Akademien*. 2009. Stockholm: Svenska Akademien.

Statistisk årsbok för Helsingfors stad. 1951. Helsingfors: Helsingfors stads statistiska byrå.

STÅHLE, CARL IVAR 1981. *Stockholmsnamn och Stockholmsspråk*. Stockholm: P. A. Norstedt & Söners förlag.

SULANDER, EMMI 2015. *Sporalla skoleen, skurulla himaan. En studie av finsk Stadislang i tidskriften Tsilari*. Opublicerad kandidatavhandling i nordiska språk. Helsingfors: Helsingfors universitet.

Svenska skrivregler. 2001. Skrifter utgivna av Svenska språknämnden 82. Stockholm: Liber.

TURUNEN, EEVA 2011. *Itiksestä Steissille ja Kessoilta Kaivariin – Itähelsinkiläisten nuorten mestat Stadissa*. Pro gradu-avhandling i finska språket. Helsingfors: Helsingfors universitet.

WARIS, HEIKKI 1973. *Työläisyhteiskunnan syntyminen Helsingin Pitkäsillan pohjoispuolelle*. 2. tarkistettu painos. Helsinki: Weilin+Göös.

WESSMAN, V.E.V., 1994. Bidrag till svensk slangordbok. I: A-M Ivars & P. Slotte (red.) *Folkmålsstudier* 35. S. 17–36.

VISK = Auli Hakulinen, Maria Vilkuna, Riitta Korhonen, Vesa Koivisto, Tarja Riitta Heinonen & Irja Alho 2004: *Iso suomen kielioppi*. Helsinki: Suomalaisen Kirjallisuuden Seura. Nätversion, hämtat 17.4.2019. Tillgänglig: <http://scripta.kotus.fi/visk/>

Bilagor

Bilaga 1. Alla inofficiella namn som används i studiet i alfabetisk ordning

Andra sidan Långa bron
Berghäll, Hagnäs osv – Kallio,
Hakaniemi jne.

Artsu
Arabia – Arabia

Bakom Långa bron
Berghäll, Hagnäs osv – Kallio,
Hakaniemi jne.

Betonia
Östra Böle – Itä-Pasila

Blåban
Blåbärslandet – Mustikkamaa

Blåbika
Blåbärslandet – Mustikkamaa

Blåbikan
Blåbärslandet – Mustikkamaa

Blåbis
Blåbärslandet – Mustikkamaa

Brunnsan
Brunnsparken –Kaivopuisto

Bronx
Berghäll, Sörnäs, Hagnäs m.m. – Kallio,
Sörnäinen, Hakaniemi ym.

Bronxen
Berghäll, Sörnäs, Hagnäs m.m. – Kallio,
Sörnäinen, Hakaniemi ym.

Bruna
Brunakärr – Ruskeasu

Brunnsan
Brunnsparken –Kaivopuisto

Brunsan
Brunnsparken –Kaivopuisto

Brunssa

Brunnsparken –Kaivopuisto

Bräntchikan
Brändö – Kulosaari

Bräntsika
Brändö – Kulosaari

Bärtsiga
Berghäll – Kallio

Bärtsika
Berghäll – Kallio

Bögländ
Böle – Pasila

City
innerstaden – kantakaupunki

Cityn
innerstaden – kantakaupunki

Dekru
Degerö – Laajasalo

Djuran
Djurgården – Eläintarha

Druma
Drumsö – Lauttasaari

Druman
Drumsö – Lauttasaari

Drumis
Drumsö – Lauttasaari

Drumsan
Drumsö – Lauttasaari

Espa
Esplanaden – Esplanadi

Espan
Esplanaden – Esplanadi

Espen
Esplanaden – Esplanadi

Espis
Esplanaden – Esplanadi

Fina Eira
Engelplatsen och området närmast –
Engelinaukio ja lähialue

Finland
Helsingfors – Helsinki

Fredriksberg
Böle –Pasila

Gamla Munksnäs
Kvarteren runt Kadettskolan –
Kadettikoulua ympäröivät korttelit

Gammeli
Gammelstaden – Vanhakaupunki

Gresan
Gräsviken – Ruoholahti

Gräsa
Gräsviken – Ruoholahti

Gärdobacka
Grindbacka – Veräjämäki

H:fors
Helsingfors – Helsinki

Hageli
Hagnäs – Hakaniemi

Hagis
Hagnäs – Hakaniemi

Hakis
Hagnäs – Hakaniemi

Hanan
Hanaholmen – Hanasaari

Helingrad
Gräsviken – Ruoholahti

Hem, Hemma
Helsingfors – Helsinki

Hertsika
Hertonäs – Herttoniemi

Hertsikka
Hertonäs – Herttoniemi

Heruli
Hermanstad – Hermannin

Hesa
Helsingfors – Helsinki

Hietsu
Sandudd – Hietaniemi

Hietsu
Sandviken – Hietalahti

HSS
Skifferholmen – Liuskasaari

Hundramarksvillorna
Gräsviksvillorna – Ruoholahdenvillat

Håfors
Helsingfors – Helsinki

Härtsegåvina
Hertonäs – Herttoniemi

Högan
Högholmen – Korkeasaari

Höggan
Högholmen – Korkeasaari

Högis
Högholmen – Korkeasaari

Itis
Östra centrum – Itäkeskus

Kaisis
Kajsaniemi – Kaisaniemi

Kaivaren
Brunnsparken –Kaivopuisto

Kaivari
Brunnsparken –Kaivopuisto

Kaivarn
Brunnsparken –Kaivopuisto

Kajssis
Kajsaniemi – Kaisaniemi

Kallion Kukkula
Torkelsbacken – Torkkelinmäki

Kantsu
Gamlas – Kannelmäki

Kivis
Stenholmen – Kivisaari

Klondyke
Kannelkylä

Koby
Kottby – Käpylä

Kondika
Gårdsbacka – Kontula

Krona
Kronohagen – Kruununhaka

Kronohagen – Kruununhaka

Kronan
Kronohagen – Kruununhaka

Kronika
Kronohagen – Kruununhaka

Kronikan
Kronohagen – Kruununhaka

Kronikka
Kronohagen – Kruununhaka

Kronikkan
Kronohagen – Kruununhaka

Kruna
Kronohagen – Kruununhaka

Krunika
Kronohagen – Kruununhaka

Krämis
Krämertsskog – Metsälä

Kulis
Brändö – Kulosaaro

Köyhien Stocka
Område i Lillhoplax – Alue Pikku
Huopalahdessa

Laajis
Degerö – Laajasalo

Lammis
Fårholmen – Lammassaari

Lande
Utanför innerstaden – Kantakaupungin
ulkopuolinen alue

Lappari
Lare
Drumsö – Lauttasaari

Laru
Drumsö – Lauttasaari

Lekis
[Stora] Lekholmen – [Iso] Leikosaari

Likholmen
[Stora] Lekholmen – [Iso] Leikosaari

Lilla Pakistan
Bostadsområde i Lillhoplax – Asuinalue
Pikku Huopalahdessa

Marris
Marrudd – Marjaniemi

Meikku

Mejlans – Meilahti

Metroskoj
Helsingfors – Helsinki

Mogadishu
Havsrastböle – Meri-Rastila

Mosa
Mosabcka – Tapanila

Mummovuori
Munkshöjden – Munkkivuori

Muncca
Munksnäs – Munkkiniemi

Munka
Munksnäs – Munkkiniemi

Munkka
Munksnäs – Munkkiniemi

Munkkan
Munksnäs – Munkkiniemi

Mustis
Blåbärslandet – Mustikkamaa

Myllikä
Kvarnbacken – Myllypuro

NJK
Bleholmen – Valkosaari

Norra Munksnäs
Munkshöjden – Munkkivuori

Norrhaga
Norra Haaga – Pohjois-Haaga

Pihlis
Rönnsbacka – Pihlajamäki

Pihlis
Pihlajasaari – Rönnskär

Pitsku
Sockenbacka – Pitäjänmäki

Prolemunkka
Munkshöjden – Munkkivuori

Puksu
Bocksbacka – Pukinmäki

Punis
Rödbergen – Punavuori

På andra sidan långa bron
Berghäll, Hagnäs osv – Kallio,
Hakaniemi jne.

Rastis
Rastböle – Rastila

Rusa
Brunakärr – Ruskeasuo

Ruskis

Brunakärr – Ruskeasuo

Ryssudden
Mörtnäs- och Skojarbergsparken –
Särkiniemen- ja Veijarivuorenpuisto

Råttholmen
Råholmen – Rajasaari

Räpylä Köttby
Köttby – Käpylä

Röba
Rödbergen – Punavuori

Röban
Rödbergen – Punavuori

Rööberi
Rödbergen – Punavuori

Rööperi
Rödbergen – Punavuori

Sandika
Sandhamn – Santahamina

Sandis
Sandhamn – Santahamina

Santis
Sandhamn – Santahamina

Siilari
Siilitie – Igelkottsvägen

Siltis
Brobacka – Siltamäki

Siltis
Broholmen – Siltasaari

Simmis
Ugnsholmen – Uunisaari

Skata
Skatudden – Katajanokka

Skatan
Skatudden – Katajanokka

Skatta
Skatudden – Katajanokka

Skattan
Skatudden – Katajanokka

Skatteghettot
Havshagen – Merihaka

Skiffis
Skifferholmen – Liuskasaari

Slummen
Kring Backasgatan – Mäkelänkadun
ympäristö

Sockerbacka
Sockenbacka – Pitäjänmäki

Sompis
Sumparn – Sompasaari

Soptippen
Stadi
Helsingfors – Helsinki

Stadi
innerstaden – kantakaupunki

Stadin
Helsingfors – Helsinki

Stan
Helsingfors – Helsinki

Stan
innerstaden – kantakaupunki

Suockis
Sveaborg – Suomenlinna

Suokki
Sveaborg – Suomenlinna

Sörckan
Sörnäs – Sörnäinen

Sörkan
Sörnäs – Sörnäinen

Sörkka
Sörnäs – Sörnäinen

Sörkkä
Sörnäs – Sörnäinen

Tapuli
Stapelstaden – Tapulikaupunki

Tekru
Degerö – Laajasalo

Tjärisholmen
Tjärholmen – Tervasaari

Tölika
Tölö – Töölö

Tölikan
Tölö – Töölö

Tölikka
Tölö – Töölö

Tölikkä
Tölö – Töölö

Tölikä
Tölö – Töölö

Ugnssis
Ugnsholmen – Uunisaari

Ullis
Unkan
Ugnsholmen – Uunisaari

Uunis
Ugnsholmen – Uunisaari

Valkka
Vallgård – Vallila

Vartsika
Villat
Gräsviksvillorna – Ruoholahdenvillat

Wannabe-Venedig
Gräsviken – Ruoholahti

Ågeli
Åggelby – Oulunkylä

Ågge
Åggelby – Oulunkylä

Åggeli
Åggelby – Oulunkylä

ÖC

Östra centrum – Itäkeskus

Inofficiellt namn	Officiellt namn	SL S 16 5	FM K 19 9	N P	FMK 256	Seis kari	204 1	209 2	222 8	223 0
172		1	5	4	4	38	1	119	28	36
Andra sidan Långa bron	Berghäll, Hagnäs osv							x		
Artsu	Arabia								x	
Bakom Långa bron	Berghäll, Hagnäs osv							x		
Betonia	Östra Böle							x		
Blåban	Blåbärslandet					x				
Blåbika	Blåbärslandet								x	
Blåbikan	Blåbärslandet							x		
Blåbis	Blåbärslandet					x		x		
Bronnsan	Brunnsparken		x							
Bronx	Berghäll, Sörnäs, Hagnäs m.m.							x		
Bronxen	Berghäll, Sörnäs, Hagnäs m.m.							x		
Bruna	Brunakärr							x		
Brunnsan	Brunnsparken		x		x	x				x
Brunsan	Brunnsparken							x		x
Brunssa	Brunnsparken					x				
Bräntchikan	Brändö							x		
Bräntsika	Brändö								x	
Bärtsiga	Berghäll								x	
Bärtsika	Berghäll								x	
Bögland	Böle							x		
City	innerstaden							x		x
Cityn	innerstaden							x		
Dekru	Degerö							x		
Djuran	Djurgården		x		x					x
Druma	Drumsö							x		x
Druman	Drumsö							x		x
Drumis	Drumso			x						
Drumsan	Drumsö							x		
Espa	Esplanaden					x		x		
Espan	Esplanaden							x		x
Espen	Esplanaden					x	x	x		x

Espis	Esplanaden (Norra esplanadgatan)	x								
Fina Eira	Engelplatsen och området närmast							x		
Finland	Helsingfors							x		
Fredriksberg	Böle							x		x
Gamla Munksnäs	Kvarteren runt Kadettskolan							x		
Gammeli	Gammelstade n								x	
Gresan	Gräsviken								x	
Gräsa	Gräsviken					x				x
Gärdobacka	Grindbacka							x		
H:fors	Helsingfors					x		x		x
Hageli	Hagnäs							x		
Hagis	Hagnäs							x	x	
Hakis	Hagnäs							x		
Hanan	Hanaholmen								x	
Helingrad	Gräsviken							x		
Hem, Hemma	Helsingfors							x		
Hertsika	Hertonäs							x		
Hertsikka	Hertonäs							x		x
Heruli	Hermanstad								x	
Hesa	Helsingfors		x	x	x	x		x	x	x
Hietsu	Sandudd									x
Hietsu	Sandviken					x				
HSS	Skifferholmen							x		
Hundramarksvill orna	Gräsviksvillorn a					x		x		
Håfors	Helsingfors							x		
Härtsegåvina	Hertonäs							x		
Högan	Högholmen							x		
Höggan	Högholmen					x				
Högis	Högholmen					x				
Itis	Östra centrum							x		x
Kaisis	Kajaniemi							x	x	
Kaivaren	Brunnsparken							x		
Kaivari	Brunnsparken					x				

Kaivarn	Brunnsparken							x		
Kajssis	Kajsaniemi							x		
Kallion Kukkula	Torkelsbacken							x		
Kantsu	Gamlas							x		
Kivis	Stenholmen								x	
Klondyke	Kannelkylä							x		
Koby	Kottby									x
Kondika	Gårdsbacka							x		
Krona	Kronohagen							x		
Kronan	Kronohagen					x			x	
Kronika	Kronohagen							x		
Kronikan	Kronohagen					x		x		x
Kronikka	Kronohagen							x		
Kronikkan	Kronohagen									x
Kruna	Kronohagen					x				
Krunika	Kronohagen					x			x	x
Krämis	Krämetsskog							x		
Kulis	Brändö							x		
Köyhien Stocka	Område i Lillhoplax							x		
Laajis	Degerö							x		
Lammis	Fårholmen								x	
Lande	Utanför innerstaden							x		
Lappari	Lappviken					x				
Lare	Drumsö							x		
Laru	Drumsö							x		
Lekis	[Stora] Lekholmen							x		
Likholmen	[Stora] Lekholmen							x		
Lilla Pakistan	bostadsområde i Lillhoplax							x		
Marris	Marudd							x		
Meikku	Mejlans							x	x	
Metroskoj	Helsingfors							x		
Mogadishu	Havsrastböle							x		
Mosa	Mosabacka								x	
Mummovuori	Munkshöjden							x		
Munca	Munksnäs								x	x
Munca	Munksnäs								x	x

Munkka	Munksnäs							x		x
Munkkan	Munksnäs							x		
Mustis	Blåbärslandet					x				
Myllikä	Kvarnbacken							x		
NJK	Bleholmen							x		
Norra Munksnäs	Munkshöjden							x		
Norrhaga	Norra Haga							x		
Pihlis	Rönnsbacka							x		
Pihlis	Rönnskär							x		
Pitsku	Sockenbacka							x		
Prolemunkka	Munkshöjden							x		
Puksu	Bocksbacka							x		
Punis	Rödbergen					x				
På andra sidan långa bron	Berghäll, Hagnäs osv							x		
Rastis	Rastböle							x		
Rusa	Brunakärr									x
Ruskis	Brunakärr							x		
Ryssudden	Mörtnäs- och Skojarbergsparken							x		
Råttholmen	Råholmen							x		
Räpylä Köttyby	Köttyby							x		
Röba	Rödbergen					x				
Röban	Rödbergen					x				
Rööberi	Rödbergen					x				
Rööperi	Rödbergen					x		x		x
Sandika	Sandhamn							x		
Sandis	Sandhamn									x
Santis	Sandhamn							x		
Siilari	Igelkottsvägen							x		
Siltis	Brobacka							x		
Siltis	Broholmen							x		
Simmis	Ugnsholmen					x				
Skata	Skatudden					x				
Skatan	Skatudden					x		x		x
Skatta	Skatudden					x		x		
Skattan	Skatudden					x		x		x
Skatteghettot	Havshagen							x		
Skiffis	Skifferholmen							x		

Slummen	Kring Backasgatan							x		
Sockerbacka	Sockenbacka							x		
Sompis	Sumparn								x	
Soptippen	Bortre Tölö							x		
Stadi	Helsingfors					x		x	x	
Stadi	innerstad			x				x		
Stadin	Helsingfors							x	x	x
Stan	Helsingfors							x		x
Stan	innerstad							x		x
Suockis	Sveaborg					x				
Suokki	Sveaborg					x		x		
Sörckan	Sörnäs								x	
Sörkan	Sörnäs								x	
Sörkka	Sörnäs							x		x
Sörkkä	Sörnäs		x					x		x
Tapuli	Stapelstaden							x		
Tekru	Degerö							x		
Tjärisholmen	Tjärholmen							x		
Tölika	Tölö					x			x	
Tölikan	Tölö					x				x
Tölikka	Tölö							x		x
Tölikkä	Tölö							x		
Tölikä	Tölö					x				x
Ugnssis	Ugnsholmen							x		
Ullis	Ulrikasborg									x
Unkan	Ugnsholmen					x				
Uunis	Ugnsholmen					x		x		
Valkka	Vallgård								x	
Vartsika	Botby							x		
Villat	Gräsviksvillorna							x		
Wannabe-Venedig	Gräsviken							x		
Ågeli	Åggelby			x				x	x	
Ågge	Åggelby							x		
Åggeli	Åggelby				x					
ÖC	Östra centrum							x		